

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЕКТ)

на тему:

«Організація та методика фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання та превентивного контролю»

Студентки 2-м курсу, 12 групи,
071 «Облік і оподаткування»
«Фінансовий контроль та
аудит»

_____

підпис студента

Басюк Марія
Володимирівна

Науковий керівник
к.е.н., доцент

_____

підпис керівника

Міняйло Вікторія
Петрівна

Гарант освітньої програми
д.е.н., проф.

_____

*підпис
керівника*

Назарова Каріна
Олександрівна

Київ – 2020

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансового аналізу та аудиту
Освітній ступінь магістр
Спеціальність «Облік і оподаткування»
Спеціалізація «Фінансова аналітика»

Затверджую

Зав. кафедри К.О. Назарова

« ___ » _____ 201__ р.

Завдання
на випускну кваліфікаційну роботу студентці
Басюк Марії Володимирівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи
Організація та методика фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання та превентивного контролю

Затверджена наказом ректора від «02» грудня 2019 р. № 4144

2. Строк здачі студентом закінченої роботи 1 листопада 2020 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи (проекту) полягає у розкритті організації та методики фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання та превентивного контролю.

Об'єктом дослідження є процес організації та методики фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання та превентивного контролю.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних, організаційних та практичних аспектів фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання та превентивного контролю.

4. Консультанти по роботі із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видано	Завдання виконано

5. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)
ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ БАНКРУТСТВА СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Економічна сутність банкрутства, фактори та причини.

1.2. Класифікація методів оцінки ризику банкрутства.

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ РИЗИКУ БАНКРУТСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТзОВ

«Кузнецовський хлібозавод».

2.2. Організація фінансового аналізу ризику банкрутства ТзОВ

«Кузнецовський хлібозавод».

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ РИЗИКУ БАНКРУТСТВА ТзОВ «КУЗНЕЦОВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» ТА ЗАХОДИ ПРЕВЕНТИВНОГО КОНТРОЛЮ

3.1. Методика фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання.

3.2. Удосконалення методики фінансового аналізу ризику банкрутства та його протидії для ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод».

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ДОДАТКИ

6. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1.	Написання наукової статті	01.06.2020	01.06.2020
2.	1 розділ	25.06.2020	25.06.2020
3.	2 розділ	06.09.2020	06.09.2020
4.	3 розділ	23.10.2020	23.10.2020
5.	Подання завершеної роботи на кафедру	01.11.2020	01.11.2020

7. Дата видачі завдання «   »   201   р.

8. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи   Мінняло В.П.
(*прізвище, ініціали, підпис*)

9. Керівник проектної групи
(гарант освітньої програми)   В.Ю Гордополов

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Завдання прийняв до виконання студент _____
(прізвище, ініціали, підпис)

11. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту)
ВКР Басюк М. В. написана на актуальну тему адже кожен суб'єкт господарювання може завершити свою діяльність в результаті банкрутства, тому адміністрація підприємства повинна володіти вчасною інформацією щодо ризику банкрутства для того щоб оперативнo розробити заходи стосовно протидії.

ВКР розкриває теоретичні основи фінансового аналізу банкрутства підприємства, висвітлює організаційні та методичні засади його здійснення. Здобувач на основі проведених досліджень надала пропозиції щодо організації методики фінансового аналізу ризику банкрутства та оцінки можливостей його протидії, запропонувала шляхи зниження витрат підприємства в результаті впливу COVID – 19, що підтверджено відповідними довідками.

ВКР відповідає вимогам щодо написання такого виду робіт.

ВКР Басюк М. В. рекомендується до захисту та заслуговує на позитивну оцінку.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи _____ Міняйло В.П.
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист _____
(ПІБ, підпис, дата)

12. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу

Випускна кваліфікаційна робота студентки _____
(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи
(гарант освітньої програми) _____ В.Ю Гордополов
(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри

К.О. Назарова

(підпис, прізвище, ініціали)

« _____ »

2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ БАНКРУТСТВА СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	12
1.1 Економічна сутність банкрутства, фактори та причини	12
1.2 Класифікація методів оцінки ризику банкрутства.....	16
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ РИЗИКУ БАНКРУТСТВА	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод»	24
2.2. Організація фінансового аналізу ризику банкрутства ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод»	29
Висновки до розділу 2	37
РОЗДІЛ 3 МЕТОДИКА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ РИЗИКУ БАНКРУТСТВА ТОВ «КУЗНЕЦОВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» ТА ТА ЗАХОДИ ПРЕВЕНТИВНОГО КОНТРОЛЮ	38
3.1. Методика фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання	38
3.2 Удосконалення методики фінансового аналізу ризику банкрутства та його протидії для ТОВ «Кузнецовський хлібозавод»	47
Висновок до розділу 3	53
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58

ВСТУП

У сучасних економічних умовах проблема банкрутства стала однією з найбільш актуальних для України та світу. Не достатньо стабільний розвиток економіки створює необхідність кожному суб'єкту господарювання знаходитись в постійному пошуку шляхів покращення та підвищення ефективності своєї діяльності. Імовірність банкрутства для підприємств зростає завдяки нестабільній економічній ситуації та дефіциту інвестиційних ресурсів. Також безумовний вплив має пандемія COVID-19, яка вплинула на всі без винятку галузі світової економіки. Питання банкрутства особливо актуальне оскільки кожен суб'єкт господарювання може завершити свою діяльність в результаті банкрутства, тому адміністрація підприємства повинна володіти інформацією щодо імовірності виникнення ризику банкрутства для того щоб оперативно розробити заходи стосовно його протидії.

Актуальність і необхідність вирішення проблем розробки заходів попередження та уникнення банкрутства і будь-яких кризових ситуацій, а також якісної та швидкої оцінки фінансового стану підприємств. Це допоможе визначити конкурентні переваги та виробничий потенціал, що сприятиме формуванню дієвих методів протидії, направлених на закріплення лідируючих позицій суб'єкта господарювання на ринку та забезпечення його фінансової стабільності. Процес полягає в узагальненні теоретичних положень та практики щодо аналізу ймовірності банкрутства підприємств та визначення заходів щодо попередження та уникнення банкрутства на прикладі підприємства.

Становлення ринкової системи активізувало дослідження проблем банкрутства, подолання неплатоспроможності, оздоровлення (санації) промислових підприємств. Серед вітчизняних авторів, праці яких присвячені цим проблемам слід назвати дослідження Терещенка О.О. [13], Матвійчук А. В. [13], Мартиненка В. П. [15], Лігоненко Л. О. [41], Міняйло В. П. [40], Назарової К.О та Гордополова В.Ю. [39], Барабаш Н.С. [38] та інших. При вивченні праць зарубіжних вчених особливу увагу слід звернути на доробок Е. Альтмана. Р [12]. Тафлера [14], Ліса [22], Ж. Конна, М. Гольдера, Г. Стрінгейта [50].

Не зважаючи на значний обсяг накопичених у даній сфері знань, бракує системного теоретико-методологічного підґрунтя для ідентифікації загроз неплатоспроможності, своєчасної розробки та впровадження ефективних заходів щодо запобігання банкрутству суб'єктів господарювання. Найактуальнішими питаннями, які потребують узагальнення та систематизації є класифікація та розкриття змісту окремих видів банкрутства, розробка методики визначення його ймовірності та раннього виявлення кризових проявів, ідентифікація ознак неправомірного використання інституту банкрутства, узагальнення та раціоналізація технології розробки, впровадження та оцінки результативності антикризових програм. Актуальність вказаної проблематики, необхідність подальшої розробки інструментарію антикризової діяльності вітчизняних підприємств визначили вибір теми, мети та завдань дослідження.

Основною **метою** дослідження є обґрунтування теоретичних і прикладних основ банкрутства підприємств і методичного інструментарію комплексної протидії кризовим процесам. Оцінка перспектив та пріоритетів підприємства при потенційних загрозах діяльності. Для досягнення поставленої мети визначено й вирішено наступні **завдання**:

- Обґрунтовано економічну сутність банкрутства, фактори та причини;
- Класифіковано методів оцінки ризику банкрутства та проаналізовано особливості застосування моделей;
- Відображено у вигляді графіків та таблиць організаційно-економічну характеристику ТОВ «Кузнецовський хлібозавод»;
- Здійснено організацію фінансового аналізу ризику банкрутства ТОВ «Кузнецовський хлібозавод» на основі фінансової звітності п'яти років;
- Охарактеризовано методику фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання на основі досвіду вітчизняних та зарубіжних вчених;
- Удосконалено методики фінансового аналізу ризику банкрутства та його протидії для ТОВ «Кузнецовський хлібозавод»;

Об'єктом дослідження є процес аналізу фінансового стану та оцінка потенційного банкрутства ТОВ «Кузнецовський хлібозавод». У процесі своєї життєдіяльності підприємство у всіх своїх офіційних документах та наказах віднедавна називає себе ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод» (далі в тексті ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод»).

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та прикладні питання аналізу банкрутства підприємства.

Методи дослідження. У дослідженні використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження процесів і явищ, їх взаємозв'язку та розвитку. Із загальнонаукових методів застосовано: абстрактно-теоретичний, історичний, діалектичний, індукції та дедукції, аналізу й синтезу, що були використанні при узагальненні теоретико-методологічних положень, опрацюванні практичних рекомендацій щодо банкрутства та організації протидії йому. Статистичний аналіз – для виявлення тенденцій, що підтверджують гіпотезу про зростання кількості банкрутств в умовах кризи, на основі показників прибутковості та збитковості підприємств України за останні роки. Використано табличний метод для наочного представлення проаналізованих статистичних даних та зручного їх використання та сприйняття. Методи аналізу та синтезу – для вивчення наукових досліджень та нормативно-правових актів щодо розуміння сутності поняття «банкрутство». Експертний метод вибору показників, екстраполяції, факторного аналізу відхилень, порівняння та специфічні методи антикризового менеджменту застосовані для аналізу результатів господарювання, прогнозування грошових потоків підприємств. Інформаційну базу дослідження склали теоретичні положення та емпіричні дані, опубліковані у наукових роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, періодичних виданнях, галузевих інформаційно-аналітичних бюлетенях, мережі Інтернет, матеріали Державного комітету статистики, нормативні документи органів влади України, а також фінансово-господарська документація підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці та обґрунтуванні методики та організації аналізу фінансового стану

неплатоспроможних підприємств та оцінки потенційного банкрутства, що передбачає вдосконалення організаційно-економічного механізму протидії банкрутству та створення антикризової системи підприємствах. Визначено, що головними передумовами банкрутства є: юридичні підстави та неефективна діяльність менеджменту, не проведені вчасно заходи протидії банкрутству. Визначено, що Кодекс України з процедури банкрутства висвітлює вдосконалені процедури визнання боржника банкрутом. Доведено, що в період кризи кількість збиткових підприємств зростає, що підвищує ризики банкрутства навіть для підприємств, які видавалися для інвесторів та клієнтів досить стійкими на ринку. Виявлено пріоритети та перспективи функціонування підприємств України в середньостроковому періоді. Результати проведеного дослідження можуть стати підґрунтям подальших наукових досліджень стосовно перспектив та пріоритетів подолання негативних наслідків спричинених кризою та шляхів протидії банкрутству.

Особистий внесок магістранта. Випускна кваліфікаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі наукові розробки та пропозиції, що містяться у роботі, виконано особисто магістрантом. У випускній кваліфікаційній роботі використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи магістранта та полягають у дослідженні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням фінансового контролю та аналізу витрат операційної діяльності. Надано пропозиції щодо організації методики фінансового аналізу ризику банкрутства та оцінки можливостей його протидії, запропоновано шляхи зниження витрат підприємства в результаті впливу пандемії COVID - 19.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 1 наукову працю за темою: «Діагностика банкрутства підприємства у сучасних умовах економіки» загальним обсягом 8 друк. арк. у збірнику наукових статей студентів КНТЕУ «Фінансовий аналіз та аудит».

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи

викладено на 50 сторінках друкованого тексту; робота містить 4 таблиці, 14
рисунків, 24 додатки. Список використаних джерел налічує 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ БАНКРУТСТВА СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Економічна сутність банкрутства, фактори та причини

У науковій, економічній та правничій літературі є значна кількість тлумачень терміну “банкрутство”. Причиною існування великої кількості визначень є багатогранність цього поняття, неоднозначність у проявах і часто несподіваність наслідків. Попри те, що питання банкрутства досліджено значною кількістю науковців воно потребує додаткових досліджень. Особливе значення в економічних реаліях щодо дослідження питання банкрутства займає вплив COVID - 19 на діяльність того чи іншого учасника ринку.

Банкрутство - визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури [18].

Основними законодавчими актами, що регулюють провадження у справах про банкрутство є: Кодекс України з питань банкрутства, Господарський процесуальний кодекс України. Кодекс України з процедур банкрутства набув чинності 21 квітня 2019 року, який регламентує основні положення в справах про банкрутство. Завдяки введенню Кодексу, Україна може піднятися у рейтингу Світового банку з правильності ведення бізнесу завдяки прийнятому акту. Кодексом врегульовано принципово нову для України процедуру відновлення платоспроможності фізичних осіб, що є основним завданням для підприємств, які втратили свою платоспроможність [42].

Відомо, що економічна система не розвивається по прямій, вона схильна до циклічних спадів і підйомів від чого залежить зміна економічних умов компанії.

Підйом економіки може також призвести до банкрутства. При неефективній діяльності менеджменту можна прийняти нераціональні рішення, які можуть погано позначитися на фінансовому стані компанії [47].

Варто розглянути фактори банкрутства. Внутрішні фактори однозначно залежать від діяльності підприємства. До зовнішніх факторів банкрутства підприємств можна віднести такі [11]:

1. Економічні.
2. Інституційні.
3. Соціальні.

Усі фактори виникнення банкрутства можна розділити на операційні і фінансові. Серед цих факторів можемо виділити наступні :

1. помилковий вибір місця розташування підприємства;
2. Неефективна асортиметна політика та збутова політика;
3. Недосконале прогнозування та планування
4. Неефективний апарат управління підприємством;
5. Відсутність або недієздатність системи контролінгу;
6. Відсутність кваліфікованих кадрів;
7. Неправильний підхід до вибору первинної сировини та технології переробки;
8. Надзвичайні ситуації в процесі виробництва.

Також до групи операційних факторів можна віднести ті, що пов'язані з відсутністю ефективною системою управління фінансовим циклом підприємства: зокрема, ненадійні дебітори. Основним фінансовим фактором є відсутність досконалої стратегії розвитку підприємства або її неефективність. Залучення фінансових коштів на не вигідних умовах можна віднести до факторів, які сприяють виникненню несприятливої ситуації підприємства і також зниження рентабельності.

Достовірно невідомо, які саме чинники призводять до банкрутства для їх визначення варто враховувати особливості досліджуваної компанії [45].

Арбітражні керуючі, в свою чергу, виділяють кілька причин, найбільш поширених, за якими відбувається банкрутство підприємств. До них відносять такі [35]:

1. Неефективна кредитна політика підприємства. Прикладом можна вважати, коли підприємство залучає позикові кошти в нераціональні інвестиційні проекти.

2. Неефективна комерційна політика..

3. Неефективна політика надання комерційного кредиту.

Зрозуміло, що причинами, які сприяють виникненню банкрутства різняться залежно від країни, області, галузі, величини та форм власності підприємства. Це, в свою чергу, допомогло б у розробці конкретних шляхів недопущення банкрутства, що особливо актуально в сучасних умовах економічної нестабільності.

Загрозу неплатоспроможності та банкрутства підприємства на практиці порівнюють із фінансовою кризою, під якою розуміють обмежені можливості впливу на фінансові відносини та розбалансованість діяльності підприємств, можливості покривати фінансові витрати. Розрізняють три фази фінансової кризи [33]:

1. Фаза, яка безпосередньо не загрожує функціонуванню підприємства (за умови переведення його на режим антикризового управління);

2. Фаза, яка загрожує подальшому існуванню підприємства і потребує негайного проведення фінансової санації;

3. Кризовий стан, який не сумісний з подальшим існуванням підприємства і призводить до його ліквідації.

Ситуація з COVID-19 є безпрецедентною. Але у прогнозах щодо наслідків карантину ми все ж таки можемо спиратись на досвід минулих економічних криз в Україні та світі. Уряди багатьох країн надають бізнесу економічну підтримку та пропонують пакет антибанкрутних заходів. Проте в Україні та світі уже значна кількість підприємств припинила свою діяльність через вплив пандемії корона вірусу. Серед них опинилися Авіакомпанія Norwegian Air частково оголосила про

банкрутство (це торкнеться 4700 пілотів і членів екіпажу Норвегії, Франції, Італії), британська туристична компанія Thomas Cook оголосила про своє банкрутство і ліквідацію, британська авіакомпанія Flybe оголосила себе банкрутом, французька авіакомпанія Aigle Azur, яка є другою за величиною у Франції оголосила себе банкрутом, словенська авіакомпанія Adria Airways скасувала всі рейси у зв'язку з банкрутством. Компанія Hertz, яка спеціалізується на прокаті автомобілів, оголосила про банкрутство через наслідки пандемії коронавірусу. Федерація регбі США оголосила про банкрутство, причиною такого рішення стали економічні наслідки пов'язані з пандемією коронавірусу. Також у США визнала себе банкрутом компанія OneWeb, що розробила план виведення у космос для глобальної роздачі Інтернету супутників. Проект являє собою виведення на орбіту 650 супутників, які мали підтримувати зв'язок з великими наземними станціями для якісної та швидкої роздачі Інтернету. Компанія вивела на орбіту 74 супутники та протестувала ефективність роботи. Вони забезпечували швидкість роздачі інтернету у понад 400 мегабітів на секунду. Канадська компанія Cirque du Soleil 29 червня визнала свою неплатоспроможність та подала заяву розпочала процедуру банкрутства, що спричинено передбачуваним припиненням всіх виступів через поширення пандемії. Ще один з великих американський ритейлерів - J.C. Penney, що на ринку існує уже з далекого 1902 року, визнав себе неплатоспроможним та розпочав процедуру банкрутства з середини травня. Служба доставки "Інтайм" повідомила про проведення процедури банкрутства. Ще на початку квітня в МВФ зазначили, що економічна криза, спричинена пандемією коронавірусу, є суттєво гіршою за глобальну кризу 2008-2009 років.

На 1 квітня 2020 року по 720 підприємств Києва, Київської та Черкаської областей розпочали процедури банкрутства. Так, із вказаних 720 підприємств перебувають в процедурі розпорядження майном – 122, санації (система відновлення платоспроможності боржника) – 36 та ліквідації своєї діяльності – 544 підприємствам [41].

У глобальному дослідженні неплатоспроможності Ейлером Гермесом - «Неплатоспроможність зростає у 4 з 5 країн у 2020 році» було підсумовано такі основні пункти [4]:

1. Тенденція до зростання банкрутства у бізнесі тривала у 2019 році втретє поспіль: +9 відсотків у річному обчисленні, згідно з Глобальним індексом неплатоспроможності Ейлера Гермеса, який охоплює 44 країни, на які припадає 87 відсотків світового ВВП.

2. Цього року невдачі у бізнесі знову зростуть четвертий рік поспіль: +6 відсотків у річному обчисленні.

3. Азія буде ключовим фактором зростання неплатоспроможності, тоді як Західна Європа спостерігатиме зростання у більшості країн. США та Канада вперше за багато років показали зростання в 2019 році, і ми очікуємо +4% та +5% відповідно у 2020 році.

4. Невдачі великих компаній - тих, що мають оборот понад 50 мільйонів євро - залишаються на стійкому та тривожному високому рівні.

Отож, зважаючи на те, що питання банкрутства досить актуальне в сучасних економічних умовах, то важливим є вибір методів для діагностики імовірності банкрутства. Пропонуємо переглянути детальну класифікацію методів щоб зрозуміти особливості їх застосування.

1.2 Класифікація методів оцінки ризику банкрутства

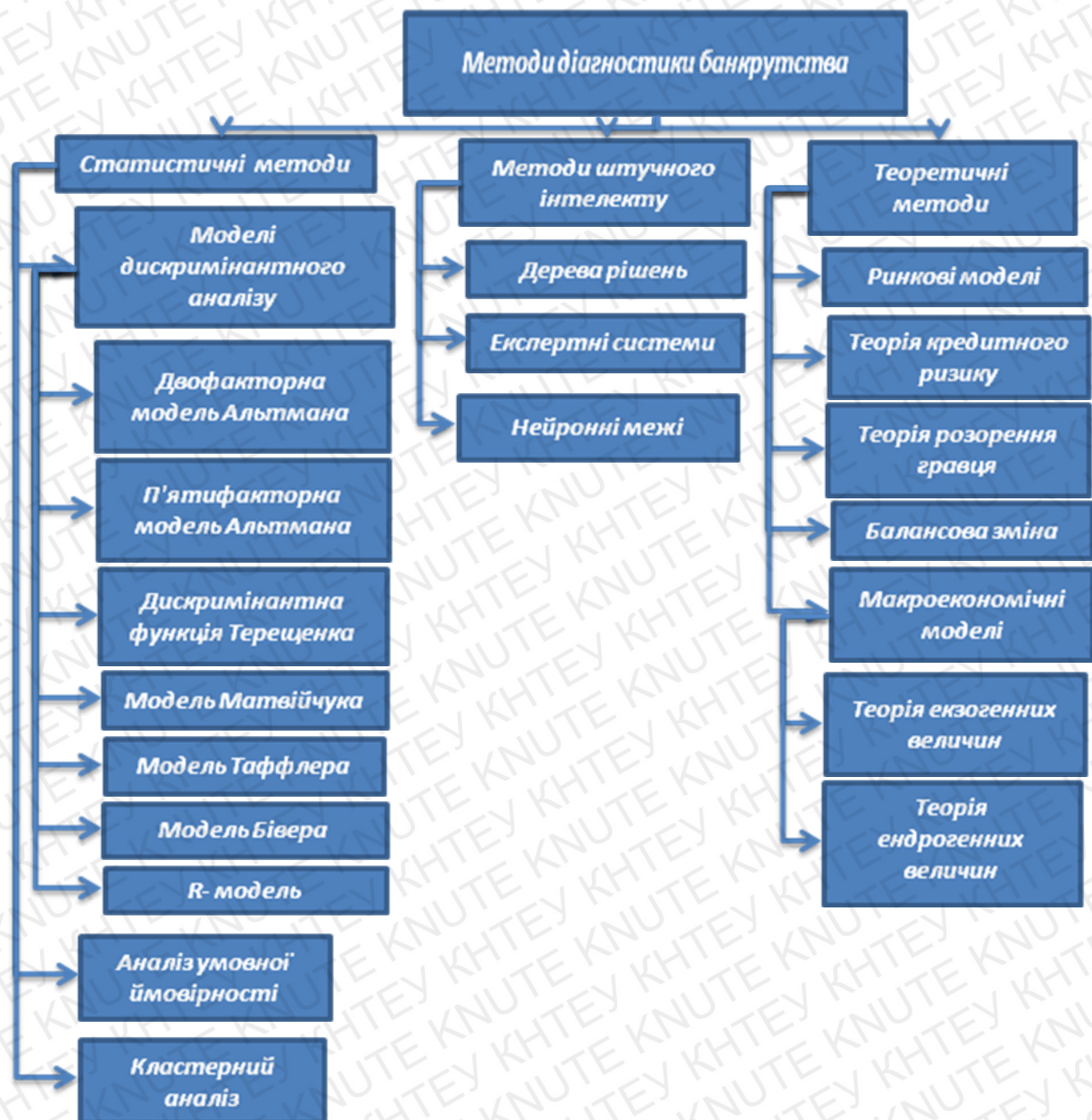
Існує ряд моделей та методів прогнозування неплатоспроможності, які дозволяють оцінити та діагностувати платоспроможність у розрізі коефіцієнтів для підприємств.

Кожен з методів має свої переваги та недоліки, тому при здійсненні аналізу виникає необхідність вибору такого підходу, який дозволить з мінімальними затратами ресурсів отримати найбільш однозначну та точну оцінку економічного стану. Обираючи метод оцінки, необхідно ретельно аналізувати доцільність застосування комплексу аналітичних процедур [7].

Показники за допомогою яких можна визначити банкрутство підприємства можна розділити на дві групи. До першої групи відносяться показники, що

свідчать про ймовірність банкрутства в недалекому майбутньому і можливі фінансові проблеми. Друга група включає показники, які сигналізують про можливість різкого погіршення становища в майбутньому а також за неприйняття дієвих заходів [17]. Існує велика кількість методів при діагностиці банкрутства підприємств, частина з них зображена на рис. 1.1.

Рис. 1.1 Класифікація методів діагностики банкрутства підприємства

* Джерело розроблено автором

Методи діагностики банкрутства дозволяють ідентифікувати показники грошових потоків та оцінити виробничу, фінансову діяльність та інвестиційну

компанії. В сучасній економічній науці є численні розробки в сфері прогнозу та аналізу діяльності неплатоспроможних підприємств, що дозволяє оцінити та виявити ознаки імовірності банкрутства неплатоспроможних підприємств.

Вивчення вітчизняного досвіду та зарубіжного оцінки платоспроможності підприємств показав, що найбільш зручним у використанні та інформаційному забезпеченні є метод коефіцієнтів, що передбачає розрахунок відносних показників платоспроможності і наступний їх аналіз. Найбільш широкотриманою моделлю для діагностики банкрутства у світі вважають модель Альтмана.

За результатами підрахунку за моделлю Е.Альтмана для конкретної компанії визначається певний висновок про можливу ймовірність банкрутства [1].

Двофакторна модель - визначається за формулою (1.1):

$$Z = -0.3877 - 1.0736K_n + 0.0579K_{asm} \quad (1.1)$$

Для компаній із $Z=0$, ймовірність неплатоспроможності становить 50%. Негативні значення Z вказують на зменшення ймовірності банкрутства. Якщо $Z>0$, ймовірність банкрутства більше 50% і зростає із збільшенням Z . Ця модель є досить зручною, не вимагає великого розміру вихідної вибірки, але має проблеми із точністю прогнозування.

П'ятифакторна модель (формула (1.2)):

$$Z = 1.2K_1 + 1.4K_2 + 3.3K_3 + 0.6K_4 + 1K_5 \quad (1.2)$$

де K_1 — відношення власного оборотного капіталу до сукупних активів;

K_2 — відношення нерозподіленого прибутку до сукупних активів;

K_3 — відношення операційного прибутку до сукупних активів;

K_4 — відношення ринкової вартості власного капіталу до залученого капіталу;

K_5 — відношення виручки від реалізації продукції до сукупних активів.

В залежності від значення Z прогнозується ймовірність банкрутства: $Z < 1.8$ – дуже висока, $1.8 < Z < 2.7$ - висока, 2 – низька, $Z > 3$ – дуже низька.

Недоліком моделі є неможливість її використання підприємствами, акції яких не були представленими на біржах, через що ускладнювалося обчислення K_4 . Тому 1983 р. Альтман запропонував ще одну модель (формула (1.3)):

$$Z = 0.717K_1 + 0.847K_2 + 3.107K_3 + 0.42K_4 + 0.998K_5. \quad (1.3)$$

де K_i — відношення балансової вартості власного капіталу до залученого капіталу.

Якщо $Z < 1.2$, то ймовірність банкрутства є дуже високою для підприємства, $1.2 < Z < 3$ - невизначеною, $Z > 3$ – можна вважати дуже низькою.

Переваги цієї моделі – простота у використанні, не потрібен великий обсяг вихідної інформації, можливість поділу проаналізованих компаній на потенційних банкрутів і не банкрутів. Недоліки - проблеми з точністю, не враховуються коефіцієнти рентабельності.

Універсальна дискримінантна функція (формула (1.4)) українського дослідника О. Терещенка в теорії має враховувати умови діяльності українських підприємств [38].

$$Z = 1.5K_1 + 0.08K_2 + 10K_3 + 5K_4 + 0,3K_5 + 0,1K_6 \quad (1.4)$$

де K_1 — Відношення коштів до залученого капіталу;

K_2 — Відношення валюти балансу до залученого капіталу;

K_3 — Відношення балансового прибутку до валюти балансу;

K_4 — Відношення балансового прибутку до виручки від реалізації продукції;

K_5 — Відношення виробничих запасів до виручки від реалізації продукції;

K_6 — Оборотності основного капіталу.

Якщо $Z > 2$, підприємству банкрутство не загрожує; якщо $1 < Z < 2$, фінансова стійкість підприємства порушена; однак, якщо вчасно вжити заходів щодо банкрутства, банкрутство не загрожуватиме; якщо $0 < Z < 1$, існує загроза банкрутства при відсутності заходів щодо санації; якщо $Z < 0$, підприємство вже майже збанкрутіле [38].

Однією найпопулярніших українських моделей, що використовується в процесі діагностики банкрутства аналітиками та економістами вважають модель Матвійчука (формула (1.5)):

$$Z = 0.033X_1 + 0.268X_2 + 0.045X_3 - 0.018X_4 - 0.004X_5 - 0.015X_6 + 0.702X_7 \quad (1.5)$$

X_1 — Мобільності активів;

X_2 — Оборотної кредиторської заборгованості;

X_3 — Оборотної власного капіталу

X_4 — Окупності активів

X_5 — Забезпеченості власними оборотними засобами

X_6 — Концентрації залученого капіталу

X_7 — Покриття боргів власним капіталом

Залежно від значення Z прогнозується така ймовірність банкрутства: при оцінюванні фінансового стану показник $Z > 1.10$, то це свідчить про задовільний фінансовий стан та низьку ймовірність банкрутства. Із зростанням значення Z збільшується стабільність підприємства та знижується ймовірність банкрутства. Значення $Z < 1.10$, то це означає існування загрози фінансової кризи підприємства. Відповідно зі зменшенням показника Z зростає загроза банкрутства компанії щодо якої здійснюється аналіз [24].

Оцінити ймовірність банкрутства можна за чотирьохфакторною моделлю Таффлера, запропонованою у 1977 р. (формула (1.6)):

$$Z_T = 0,03X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4 \quad (1.6)$$

де X_1 – відношення прибутку від реалізації до поточних зобов'язань ;

X_2 – відношення оборотних активів до загальної суми зобов'язань;

X_3 – відношення поточних зобов'язань до загальної суми активів;

X_4 – відношення виручки від реалізації у загальній величині активів.

Якщо $Z_t > 0,3$, то підприємство має довгострокову перспективу діяльності, при $Z_t < 0,2$ – існує ймовірність банкрутства

Також у вітчизняній практиці є розроблена модель діагностики ймовірності банкрутства В. П. Мартиненко, яка має наступний зміст (формула (1.7)):

$$\text{Кр.ж.} = 1,0\text{Кп.л.} + 2,5\text{Ка.л.} + 2,86\text{Км.в.к.} + 2,0\text{Км.в.пр.} + 3,33\text{Кр.пр.} \quad (1.7)$$

де Кр.ж. – рівень життєздатності промислового підприємства;

Кп.л. – коефіцієнт поточної ліквідності;

Ка.л. – коефіцієнт абсолютної ліквідності;

Км.в.к. – коефіцієнт маневреності власного капіталу;

Км.в.пр. – коефіцієнт майна виробничого значення;

Кр.пр. – коефіцієнт рентабельності реалізації продукції [31].

Отримані значення показника Кр.ж., перебувають на рівні більшому за 5,1, то рівень життєдіяльності підприємства вважається високою, а якщо показник більший за значення 4,16, то підприємство можна вважати таким, що має середній рівень життєдіяльності та низький при значенні 2,26, коли необхідно терміново вживати антикризових заходів.

Тест на ймовірність банкрутства Ліса має вигляд (формула (1.8)):

$$Z_1 = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X \quad (1.8)$$

де X_1 – частка оборотних активів у загальній вартості активів;

X_2 – відношення прибутку від реалізації до загальної вартості активів;

X_3 – відношення нерозподіленого прибутку до загальної вартості активів;

X4 – відношення власного капіталу до позикового капіталу.

Модель Ліса має в якості граничного значення $Z_l = 0,037$ [50].

Під діагностикою банкрутства розуміють використання сукупності методів фінансового аналізу для своєчасного розпізнавання симптомів фінансової кризи .

Сучасний економічний аналіз умовно виділяє три види діагностики, які зображені в табл.1.1 [32].

Таблиця 1.1

Види діагностики залежно від цілей і масштабів аналізу

Вид діагностики	Масштаб аналізу	Характеристика
1	2	3
Експрес діагностика	Використання обмеженого кола даних	Дозволяє за короткий проміжок часу отримати сукупність показників що, точно характеризують фінансовоекономічний стан підприємства.
Діагностика потенційного банкрутства	Використання широкого кола даних	Згідно з положеннями фінансового аналізу, для діагностики вірогідності банкрутства використовується декілька підходів : інтегральні показники діяльності підприємства; трендовий аналіз системи критеріїв і ознак; фіксований набір показників діяльності суб'єкта; факторні регресійні й дискримінанти моделі; рейтингові оцінки на базі критеріїв фінансової стійкості підприємств згідно критеріїв.
Комплексна діагностика економічного стану	Використання широкого кола даних	Оцінюється загальний стан підприємства, дається зраз фінансовоекономічного стану, здійснюється факторний аналіз причин виникнення виявлених проблем, виконується оцінювання інноваційного потенціалу.

* Джерело розроблено автором на осові наукової праці Подольської [32]

Найбільш ефективним і доцільним при аналізі платоспроможності підприємства є комбінований підхід, який дає можливість узагальнити вплив на перебіг та виникнення кризових явищ як усіх складових, так і кожної зокрема. Використання лише фінансових показників за звітністю підприємства

характеризує тільки поточний стан на певну дату й не дає змоги виокремити основні чинники, які могли б спричинити кризовий стан.

Для аналізу ймовірності банкрутства виділяють таку систему показників:

1. Показники фінансових результатів.
2. Показники ефективності використання активів і капіталу.
3. Показник фінансової стійкості і платоспроможності.
4. Показники інвестиційної привабливості і активності.

Показники організаційно-структурних змін в управлінні підприємства (зміна керівництва).

Висновки до розділу 1

Проведене дослідження свідчить про те, що у сучасній економічній літературі існує достатня кількість методів, моделей діагностики кризового стану та загрози банкрутства суб'єктам господарювання, що належать до двох комплексних категорій – сформовані на базі оціночних показників і на основі економіко-математичних та статистичних моделей. Існує велика кількість моделей, що використовуються на практиці, але жодна з цих моделей не дає стовідсоткового результату, тому що практично всі вищезгадані моделі діагностики банкрутства здебільшого розроблені для розвинутих країн та не відповідають реаліям української економіки. А саме, часова невідповідність, тобто застосування моделі в тому часі, в якому вона розроблена, несумісність об'єкта оцінювання (особливості розвитку економічних циклів у певній галузі), невідповідність методики визначення параметрів моделі, використання зовнішньої звітності підприємства та обмеженість достовірності бухгалтерської інформації про фінансове становище.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ РИЗИКУ БАНКРУТСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод»

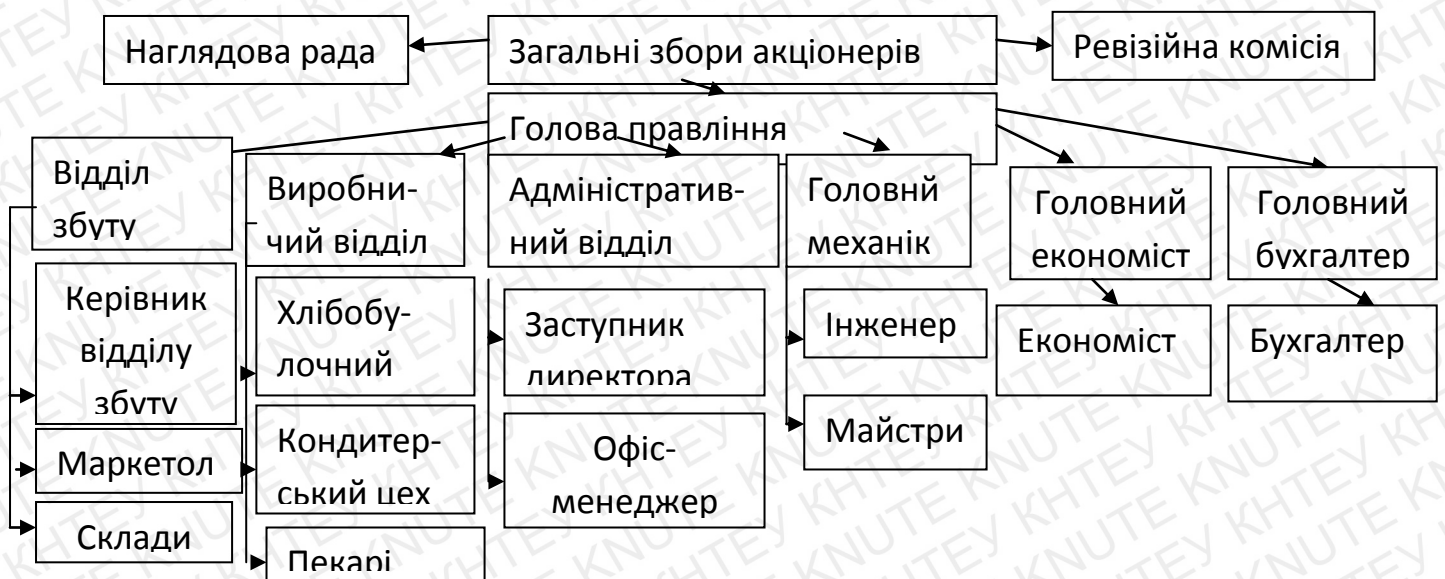
При дослідженні діяльності кожного підприємства важливо розглянути його організаційно-економічну характеристику. Завдяки цій характеристиці можна зробити певні висновки щодо прибутковості діяльності підприємства, продуктивності праці, чистого прибутку та інші.

Товариство з додатковою відповідальністю «Кузнецовський хлібозавод». Юридична адреса та місце знаходження Товариства: 34400, Рівненська область, місто Вараш, Просислово-комунальна зона, 1.

Товариства здійснює виробництво і реалізацію виробів хлібопекарської галузі. Хлібозавод має широкий асортимент продукції поміж свої конкурентів: здоби, хліба, печива слоїного, кондитерських виробів, а також інших товарів, які користуються попитом на ринку серед споживачів. Велику частину асортименту продукції, що виробляє хлібозавод, становить виробництво хлібобулочних виробів. Серед хлібобулочних виробів найбільше вживаними є : хліб Літній, Сімейний, батони. Кондитерські вироби також займають значну частину серед продукції, що реалізується підприємством є торти: Пломбір в шоколаді, Есмерельда; тістечка: «Карпати», «Заварні з глазур'ю», «Білочка». Для хлібопекарської галузі економісти відзначають чимало факторів, які негативно впливають на діяльність підприємства та його фінансовий стан та можуть сприяти збільшенню імовірності банкрутства, це зокрема регулювання цін та стримування на продукцію, при одночасному зростанні цін на сировину, підвищення цін на енергоносії, несприятлива інвестиційна політика, пальне. Основним ринком збуту продукції підприємства супермаркети та продуктові магазини м. Вараш, Володимерецького району та Рівненської області. Постачальниками сировинних ресурсів задля виготовлення готової продукції є підприємства Рівненської та

сусідніх областей. Конкурентами на ринку для підприємства є ТМ «Родина», «Костопільський завод продтоварів », ПАТ «Теремно Хліб», ТМ «Кічкарівка», ТЗОВ «Волиньзовнішхлібторг», ТМ «Рошен», ТМ «Розаліні», ТМ «Десерт Луцьккондитер». Підприємство використовує автоматизовану систему обліку – програму 1С.

Кожне підприємство має характерну організаційну структуру в залежності від форми власності. Організаційна структура ТЗОВ «Кузнецовський хлібозавод» представлена наступним чином (рис.2.1): найвищим органом управління є загальні збори акціонерів, а керівництво діяльністю підприємства здійснює Голова правління, який звітує акціонерам про основні досягнення та проблеми підприємства. Контроль за діяльністю Голови правління та Правління в цілому в період між проведенням загальних зборів здійснює Наглядова рада. Ревізійна комісія в свою чергу здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю Товариства.

Рис 2.1 Організаційна структура ТЗОВ « Кузнецовський хлібозавод»

* Джерело розроблено автором

Для оцінки ефективності діяльності підприємства необхідно зробити аналіз виробничо-господарської діяльності за основними техніко-економічними показниками: динаміка доходів від реалізації продукції, рівня собівартості продукції, валового прибутку, рентабельності підприємства та чистого прибутку

його діяльності. Динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства ТзОВ «Кузнецовський хлібо завод» за 2017-2019 роки наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства ТзОВ «Кузнецовський хлібо завод» за 2017 – 2019 рр.

Показники	2017	2018	2019	Відхилення 2019р. (+,-) від			
				2018		2017	
				сума	%	сума	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Дохід (виручка) від реалізації (продукції, товарів, послуг) (без ПДВ), тис. грн	50225	69006	41759	-27247	-39	-8466	-17
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. Грн.	35284	47440	28264	-19176	-40	-7020	-20
Валовий прибуток (збиток), тис. грн	14941	21566	13495	-8071	-37	-1446	-10
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток), тис. грн	4035	-603	4687	5290	-877	652	16
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток), тис. грн	3875	441	3144	2703	613	-731	-19
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	3177	362	2578	2216	612	-599	-19

*Джерело розроблено автором на основі фінансових звітностей підприємства 2017-2019 років

За допомогою даних таблиці 2.1 можемо проаналізувати основні економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства. Дохід від реалізації продукції з 2017 року по 2019 мав хвилеподібну тенденцію і

зменшився на 27247 тис. грн., це свідчить про те що підприємство нефективно реалізує свою продукцію а також про вплив економічних факторів. Дохід від реалізації продукції у порівнянні з 2018 роком знизився на 39%, а також на 17% у порівнянні з 2017 роком.

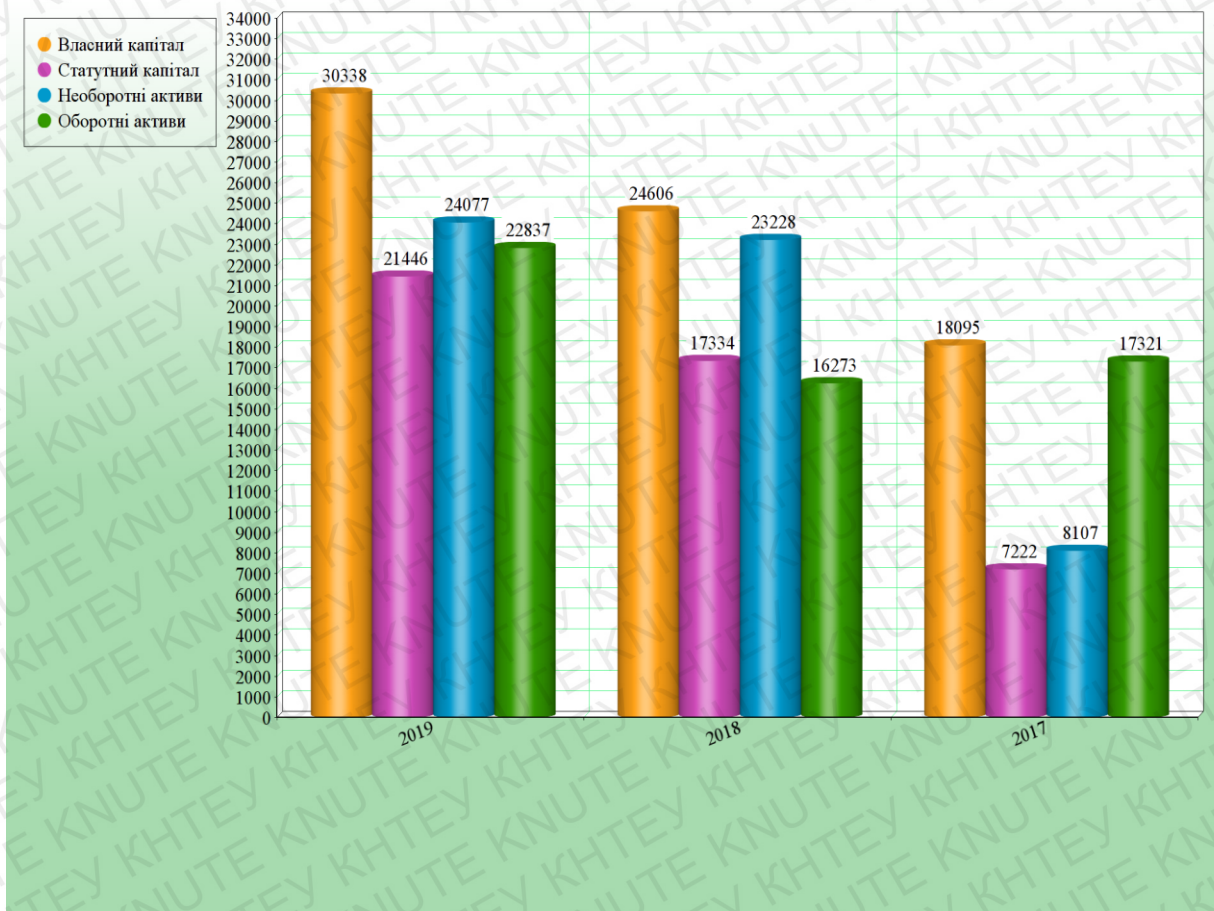
Собівартість реалізованої продукції ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод» також зменшилась на 19176 тис. грн. в порівнянні з 2018 роком, або на 40%, що зумовлені і зменшенням обсягів діяльності підприємства, і витрат, що впливають на формування цього показника. При зменшення собівартості у 2019 році у порівнянні з 2018 роком є позитивним моментом в діяльності підприємства. Зміна відбулася за рахунок скорочення постійних витрат, та використання хороших технологій виробництва продукції, а також зниження на сировинні ресурси спричинено достатньою врожайністю зернових культур.

Валовий прибуток підприємства у 2019 році в порівнянні з 2018 та 2017 роками зменшився на 8071 та 1446 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 37% та 10% відповідно. Чистий прибуток у 2019 році в порівнянні з 2018 роком зріс на 2216 тис. грн., або на 612,0% і становив 2578 тис. грн. Це є досить хорошим показником, що характеризує результати діяльності даного підприємства. Зменшення чистого прибутку суттєво впливає на зменшення інших операційних доходів та зростання собівартості реалізованої продукції у 2018 році на 12156 тис.грн та сприяє збільшенню адміністративних витрат. У 2019 році відбулося збільшення чистого прибутку за рахунок операційної діяльності є наслідком підвищення рентабельності використання виробничих потужностей.

Впродовж аналізованого періоду також можемо спостерігати у 2019 році в порівнянні з 2018 роком збільшення фінансових результатів від операційної діяльності та фінансового результату до оподаткування на 5290 та 2703 відповідно.

Дані про стан активів підприємства ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод» за основними показниками (стан та динаміка змін власного та статутного капіталів, необоротних та оборотних активів) за 2019 – 2017 рр. зображені на рис 2.1.

Динаміка активів підприємства, тис. грн

Рис. 2.2 Динаміка активів підприємства ТЗОВ «Кузнецовський хлібозавод» за 2017 – 2019 рр.

*Джерело розроблено автором на основі фінансових звітностей підприємства 2017-2019 роки

Власний капітал підприємства, статутний, оборотні та необоротні активи збільшилися у 2019 в порівнянні з попередніми роками. Власний капітал зріс на 23% у порівнянні з 2018 р. та на 68% у порівнянні з 2017р. Темпи зростання знизилися майже у 3,5 рази, причини цього явища були викладені вище. Статутний капітал у 2010 р. склав 51,0 тис. грн., у 2009 р. – 46,3 тис. грн. Також ми спостерігаємо суттєве збільшення статутного капіталу та оборотних активів у порівнянні з 2018 роком 24% та 40% відповідно.

У даному пункті наведена стисла організаційно-економічна характеристика фінансово-господарської діяльності ТЗОВ «Кузнецовський хлібозавод».

2.2. Організація фінансового аналізу ризику банкрутства ТЗОВ «Кузнецовський хлібозавод»

Структура активів підприємства та пасивів показує його платоспроможність та фінансову стійкість, а також сприяє для здійснення аналізу імовірності банкрутства. Система показників платоспроможності та фінансової стійкості дозволяє оцінити фінансову незалежність підприємства, здатність підприємства відшкодувати поточні борги у визначені терміни, здатність капіталу утворювати активи, мобільність власного капіталу, заборгованість підприємства тощо.

У табл. 2.2 відображено коефіцієнти платоспроможності, які були розраховані на основі інформації, що міститься у балансах підприємства відповідно до П(С)БО 2 “Баланс” за період з 2015 року по 2019.

Таблиця 2.2

Система показників платоспроможності ТЗОВ «Кузнецовський хлібозавод» за 2015–2019 роки

№	Найменування показника	Фактичне значення, %					Критерій, %	Відхилення 2019	
		2015	2016	2017	2018	2019		абсолютне	відносне
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	22,47	57,68	29,94	11,16	7,49	20,00	-3,67	-32,91
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	107,40	147,60	120,15	72,60	111,4	70,00	38,82	53,47
3	Коефіцієнт поточної ліквідності	383,46	442,24	350,49	125,4	181,6	100-300	56,21	44,83

*Джерело розроблено автором на основі фінансових звітностей підприємства 2015-2019 роки

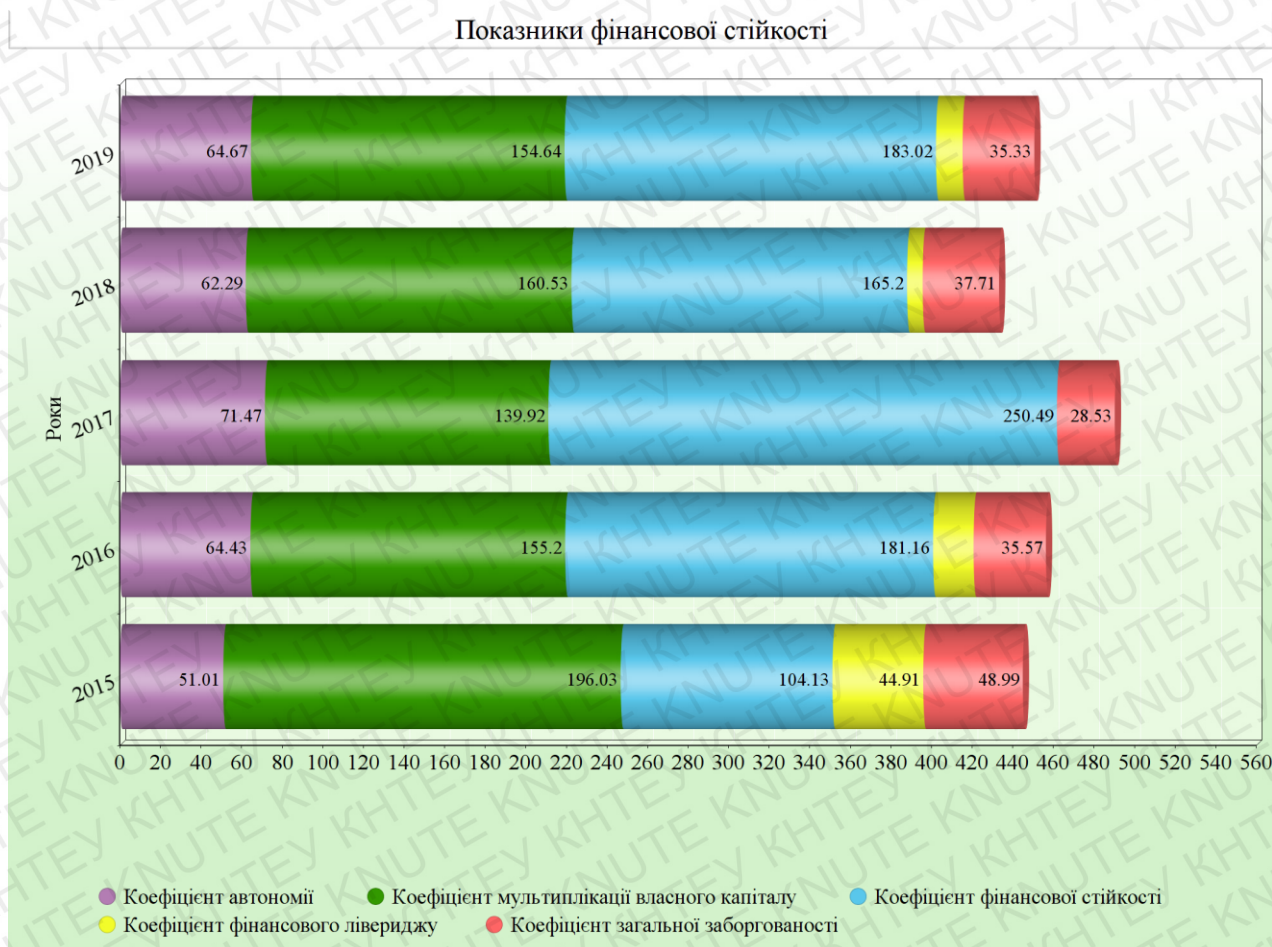

Показники платоспроможності такі як: коефіцієнти абсолютної, швидкої та поточної ліквідності характеризують можливість підприємства здійснювати розрахунки за поточними зобов'язаннями і визначаються як відношення попередньо згрупованих за ступенем ліквідності активів до загальної величини поточних зобов'язань, обчислених на момент складання балансу. Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує частину поточних зобов'язань, яка може бути відшкодована на момент складання балансу; коефіцієнт швидкої ліквідності свідчить про частку поточних боргів, які буде погашено впродовж певного проміжку часу, тривалість періоду погашення обумовлено термінами погашення короткострокової дебіторської заборгованості; коефіцієнт поточної ліквідності являє собою співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань підприємства.

Ми спостерігаємо зменшення коефіцієнту абсолютної ліквідності та коефіцієнту поточної ліквідності у 2019 році у порівнянні з 2018 на 4% та 19,41% відповідно. Що свідчить про те, що на будь-який момент часу підприємство може відшкодувати 7,49% поточних зобов'язань. Коефіцієнт поточної ліквідності та коефіцієнт швидкої ліквідності за аналізований період збільшився на 38,82%. Протягом періоду, тривалість якого визначається термінами короткострокової дебіторської заборгованості, підприємство може сплатити за результатами 2019 року 111,42% поточних зобов'язань. За умов дотримання підприємством критерію, оборотні активи мають вдвічі перевищувати поточні борги підприємства: навіть, якщо підприємству за несприятливих економічних умов доведеться терміново розрахуватися за поточними зобов'язаннями, має лишитися достатньо оборотних засобів для продовження господарської діяльності.

Показники фінансової стійкості безпосередньо мають зв'язок з особливостями здійснюваної господарської діяльності підприємства, характер якої обумовлює структуру активів. Що визначає необхідність значної диференціації критеріїв їх оцінки не тільки за видами діяльності, а й за особливостями господарювання, притаманними окремим підприємствам, які

належать до однієї галузі національної економіки. Дані коефіцієнти наведені у вигляді таблиці (Додаток А).

Рис 2.3 Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості за 2015-2019 роки: автономії, фінансового левіриджу, мультиплікаційного власного капіталу, загальної заборгованості

*Джерело розроблено автором

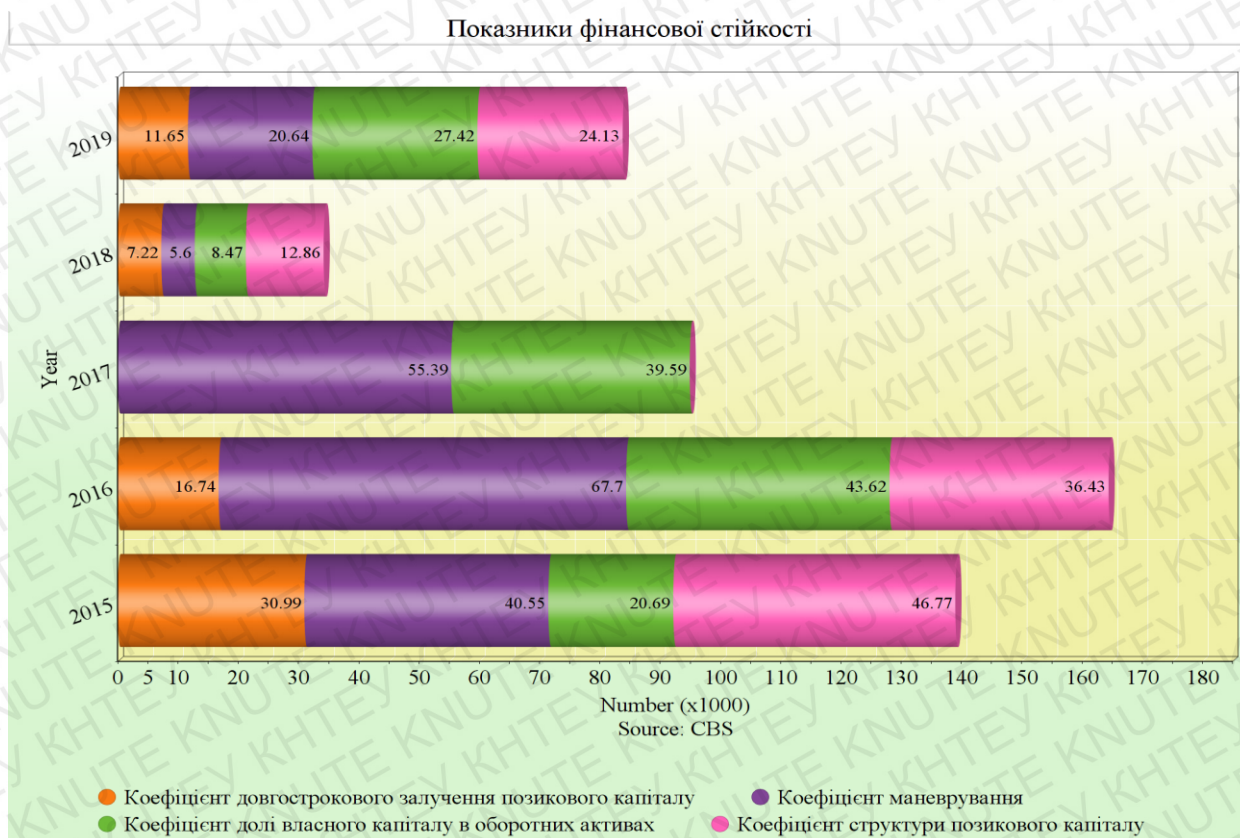
Коефіцієнт автономії у 2019 році становив 64,67%, що свідчить про збільшення показника у порівнянні з 2018 роком на 2,38%. Критичне значення коефіцієнта автономії, який характеризується питомою вагою власного капіталу в загальному обсязі капіталу підприємства, збільшується із зростанням частини необоротних активів у сукупних активах і зі зменшенням швидкості обертання оборотні активи підприємства. Даний показник знаходиться в допустимих межах.

Коефіцієнт мультиплікації капіталу є оберненим до коефіцієнта автономії і його значення за 2019 рік зменшилось на 5,9% відповідно до 2018 року і становить 154,64%, що не переходить критичну позначку у 150%.

Коефіцієнт фінансової стійкості підприємства продовжує стрімко зростати. У 2018 році даний показник становив 165,20%, а у 2019 – 183,02%, що свідчить про збільшення даного показника на 17,83%. Значення показника знаходиться у позитивних межах і перевищує критерій на 33,02%.

Критерії оцінки коефіцієнтів фінансового ліверіджу, довгострокового залучення позикового капіталу та структури довгострокових вкладень залежать від потреби підприємства у зовнішніх джерелах фінансування, вартості фінансових ресурсів та можливостей їх залучення на момент оцінки. Коефіцієнт збільшився у 2019 році порівняно з попереднім роком на 5,4%. Спостерігаємо, що значення коефіцієнта знаходилось на рівні 0 у 2017 році, а також згідно рисунку вище ми можемо помітити, що максимальне значення коефіцієнта було у 2015 році і становило 44,91%.

Рис 2.4 Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості за 2015-2019 роки: довгострокового залучення позикового капіталу, маневрування, долі власного капіталу в оборотних активах, структури позикового капіталу

*Джерело розроблено автором

Коефіцієнти фінансової стійкості залежать від обсягу і характеру розміщення в активах власного капіталу. Оскільки розміщення власного капіталу починається з формування необоротних активів, то його надходження до обороту буде залежати від складності технології виробництва та від вартості устаткування, яке забезпечує дану технологію.

Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу впродовж аналізованого періоду найбільшого значення досягнув у 2015 році і становив 30,99% після чого ми спостерігаємо падіння даного коефіцієнту до 0 у 2017 році після чого спостерігаємо зростання. У 2019 коефіцієнт зріс у порівнянні з 2018 роком на 4.42%.

Коефіцієнт маневрування обчислюється як питома вага оборотного капіталу у загальному обсязі власного капіталу підприємства. Частка власного капіталу в обороті залежить від загального обсягу власного капіталу та суми його іммобілізації в необоротних активах. Впродовж аналізованого періоду ми спостерігаємо хвилеподібне коливання значення даного показника. Найбільшого значення показник досягнув у 2016 році 67.70% та у 2017 році 55.39%. Після чого показник різко впав у 2018 році до значення – 5,60% , що значно менше від критерію. У 2019 році спостерігаємо підвищення показника до 20,64%, що перевищило значення попереднього року на 15.04 % та даний показник все рівно знаходиться нище критерію, та свідчить про те, що недостатня частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів та на фінансування необоротних активів.

Коефіцієнт частки власного капіталу в оборотних активах порівняно з попередніми показниками фінансової стійкості, значно менше залежить від розглянутих вище чинників. Цей показник формується під впливом чинників, що діють на ринку фінансових ресурсів: здешевлення позикових коштів спонукає підприємства залучати їх до обороту, що призводить до зниження коефіцієнта частки власного капіталу. Ми спостерігаємо підвищення показника у 2019 році у порівнянні з 2018 на 18,95%, який становив 27,42%, що менше від критерію на

17,58%. Впродовж аналізованого періоду можемо спостерігати, що значення показника знаходилось в межах норми у 2016 році, а апотім спостерігаємо спад до 2018 року, коли показник досяг критично низького значення 8,47%.

Більш стійким чинником є оборотність оборотних активів, яка також сприяє або перешкоджає залученню позикового капіталу. Коефіцієнт структури позикового капіталу максимального значення досягнув у 2015 році і становив 46,77% після чого значення показника поступово почало знижуватись та у 2018 спостерігаємо тенденцію до збільшення та в 2019 році показник досягнув значення – 24,13%.

Рис 2.5 Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості за 2015-2019 роки: співвідношення позикового і власного капіталу, коефіцієнт структури довгострокових вкладень, реальної вартості основних засобів, накопиченої амортизації

*Джерело розроблено автором

Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу у продовж аналізованого періоду мав критичне значення у 2017 році, та не досягнув критерію у 2019 році на 0,36% показавши значення на рівні 54,64%.

Коефіцієнт структури довгострокових вкладень свідчить про з одного боку, означає посилення залежності підприємства від кредиторів у довгостроковій перспективі, а з іншого боку, свідчить, що формується більш стабільна структура позикового капіталу якщо одночасно відбувається збільшення частки довгострокових зобов'язань у загальній сумі позикового капіталу [26]. Ми можемо спостерігати позитивну тенденцію до зростання даного показника і в 2019 році показник становив 16,61%, що перевищило значення попереднього року на 8,36%.

Коефіцієнт реальної вартості основних протягом аналізованого періоду перебував на рівні значно вищому від критерію, зокрема у 2019 році показник становив 47,94%, що перевищує критерій на 27,94%. При оцінці даного коефіцієнта треба зважати на те, що його значення залежить від повноти використання виробничих потужностей підприємства: чим повніше реалізується потужність підприємства, тим нижчим, за інших рівних умов, має бути значення коефіцієнта реальної вартості основних засобів.

Коефіцієнт накопиченої амортизації характеризує ступінь спрацювання основних засобів підприємства і, на відміну від розглянутих показників, оцінюється за “відкритим” критерієм: чим нижчим буде значення даного коефіцієнта, тим вищої оцінки заслуговує стан основних засобів, їх відповідність сучасним вимогам виробництва. На підприємстві ми бачимо значне перевищення даного критерію, що означає стан основних засобів не на найкращому рівні та потребує модернізації. У 2019 році показник знаходився на рівні 48,07%, що перевищує значення попереднього року на 3,45% та значення критерію 8,07%.

Оцінюючи динаміку основних показників, необхідно зіставити темпи їх зміни. Оптимальним вважається таке співвідношення:

$$ТРБ > ТN > ТB > 100\% \quad (2.1)$$

де ТРБ, ТN, ТB — відповідно темпи зміни суми прибутку, обсягу реалізації, вартості майна (активів). Це співвідношення означає, що:

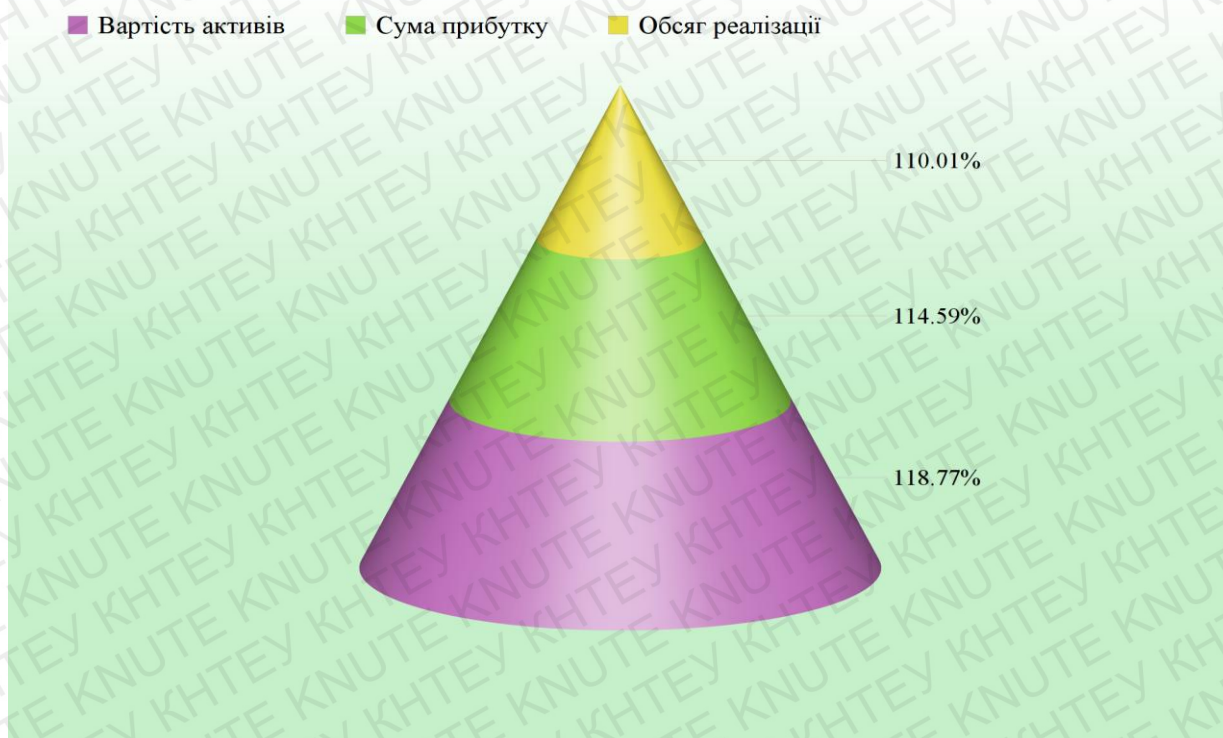

1. Прибуток збільшується вищими темпами, ніж обсяг продажів продукції, що свідчить про відносне зниження витрат виробництва і обороту.

2. Обсяг реалізації зростає вищими темпами, ніж активи (капітал) підприємства, тобто ресурси підприємства використовуються ефективніше.

3. Економічний потенціал підприємства зростає порівняно з попереднім періодом. Розглянуте співвідношення у світовій практиці отримало назву «Золоте правило економіки підприємства». Рациональність і повноту використання функціонуючих основних виробничих фондів характеризує економічний ефект, отриманий за певний період у вигляді відповідного обсягу і якості продукції. Показником, що відображає випуск продукції з меншою кількістю фондів, є загальна фондівдача виробничих фондів, або їх оборотність [30, с.237-249]

Згідно додатку Б ми можемо спостегітати в числовому співвідношенні динаміку основних показників і темпки їх зміни, а також можемо спостерігати їх на рис. 4.

Рис 2.6 Темпи зміни основних показників у 2019 році

*Джерело розроблено автором

Ми спостерігаємо, темпи зростання показників у 2019 році у порівнянні з попереднім роком. Прибуток підприємства збільшується вищими темпами, ніж обсяг продажів продукції, що свідчить про відносне зниження витрат виробництва і обороту. Обсяг реалізації зростає нищими темпами, ніж активи (капітал) підприємства, тобто ресурси підприємства використовуються не достатньо ефективно.

Основним завданням задля аналітичної діяльності є оцінювання результатів господарської діяльності за попередній і поточні роки, виявлення факторів, які позитивно чи негативно вплинули на кінцеві показники роботи підприємства, прийняття рішення про визнання структури балансу задовільною (незадовільною), а підприємства — платоспроможним (неплатоспроможним) і подання пропозицій Кабінету Міністрів України щодо доцільності внесення його до Реєстру неплатоспроможних підприємств і організацій [9].

Висновки до розділу 2

З врахуванням результатів аналізу фінансового стану підприємства з позицій загрози банкрутства можна оцінити резерв його кризового стану. В даному розділі розглянуто організаційно-економічну характеристику ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод» та здійснили розрахунок показників, що дають змогу розуміти та здійснити аналіз ризику банкрутства на підприємстві. Результати отримі після проведення аналізу включають: аналіз фінансового стану та аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства. Джерелами інформації для здійснення аналізу є форми фінансової звітності, розрахунки нормативу власних оборотних активів, дані про склад, структуру і період утворення дебіторської та кредиторської заборгованостей, бізнес-плани, результати маркетингових досліджень.

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИКА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ РИЗИКУ БАНКРУТСТВА ТОВ «КУЗНЕЦОВСЬКИЙ ХЛБОЗАВОД» ТА ЗАХОДИ ПРЕВЕНТИВНОГО КОНТРОЛЮ

3.1. Методика фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання

Під діагностикою банкрутства підприємства розуміють використання значної кількості методів, фінансового та економічного аналізу для своєчасного виявлення критеріїв фінансової кризи на підприємстві і швидкого регулювання на неї на початкових стадіях з метою уникнення повної фінансової неспроможності суб'єктів господарювання.

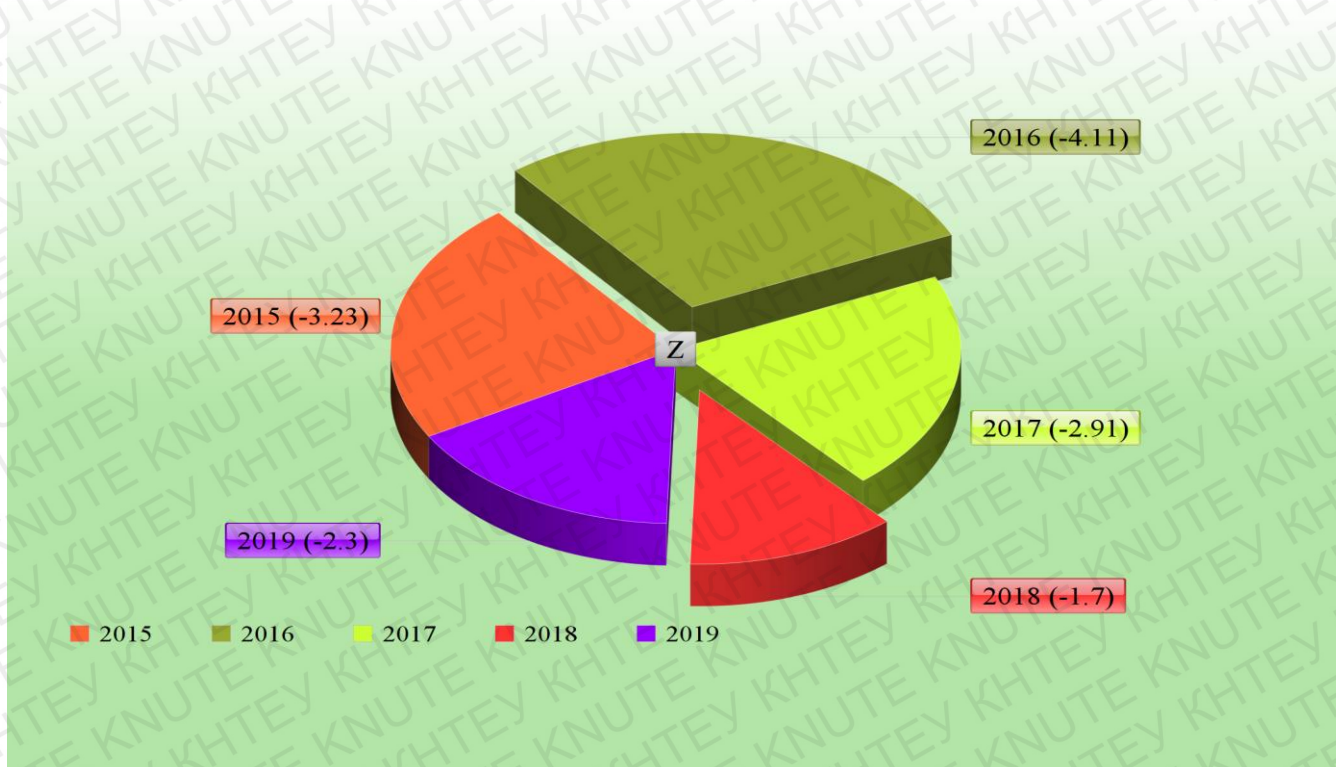
Будь-яка економічна інформація має відповідати певним вимогам, вона має бути: значима для прийняття управлінських рішень; повною, точною та достовірною; репрезентативною; вчасною; доступною та цінною. На якість інформації можуть вплинути компетентність працівників, які її формують; двозначність трактувань і дискусійних моментів в нормативно-правових документах; корпоративна культура підприємства; неефективність системи внутрішнього контролю тощо [27, ст 109].

Методи прогнозування банкрутства, засновані на використанні фінансових коефіцієнтів. Двох факторна модель є однією з найпростіших моделей прогнозування ймовірності банкрутства підприємства.[25, с.21-43]

Представники —школи аналітиків, зайнятих діагностикою банкрутства компаній (Distress Predictors School) в аналізі особливу увагу звертають на фінансову стійкість підприємства (стратегічний аспект), надаючи перевагу перспективному аналізу у порівнянні з ретроспективним. На їх думку, цінність бухгалтерської звітності визначається виключно її здатністю забезпечити передбачуваність можливого банкрутства. Перші спроби проведення аналізу діяльності фірм-банкрутів були зроблені в 30-ті роки А. Винокором і Реймондом Смітом; у найбільш завершеному вигляді методика та техніка прогнозування банкрутства висвітлені у роботах Е. Альтмана [15].

В процесі дослідження із здійсненням розрахунку діагностики банкрутства було здійснено розрахунок показників (Додаток В) для застосування двофакторної Моделі Альтмана рис. Модель Альтмана складасяєть із наступних показників: рентабельність активів; кумулятивна прибутковість; коефіцієнт покриття процентів за кредитами; коефіцієнт покриття; коливання (динаміка) прибутку; коефіцієнт автономії; сукупні активи зображено на рис. 3.1.

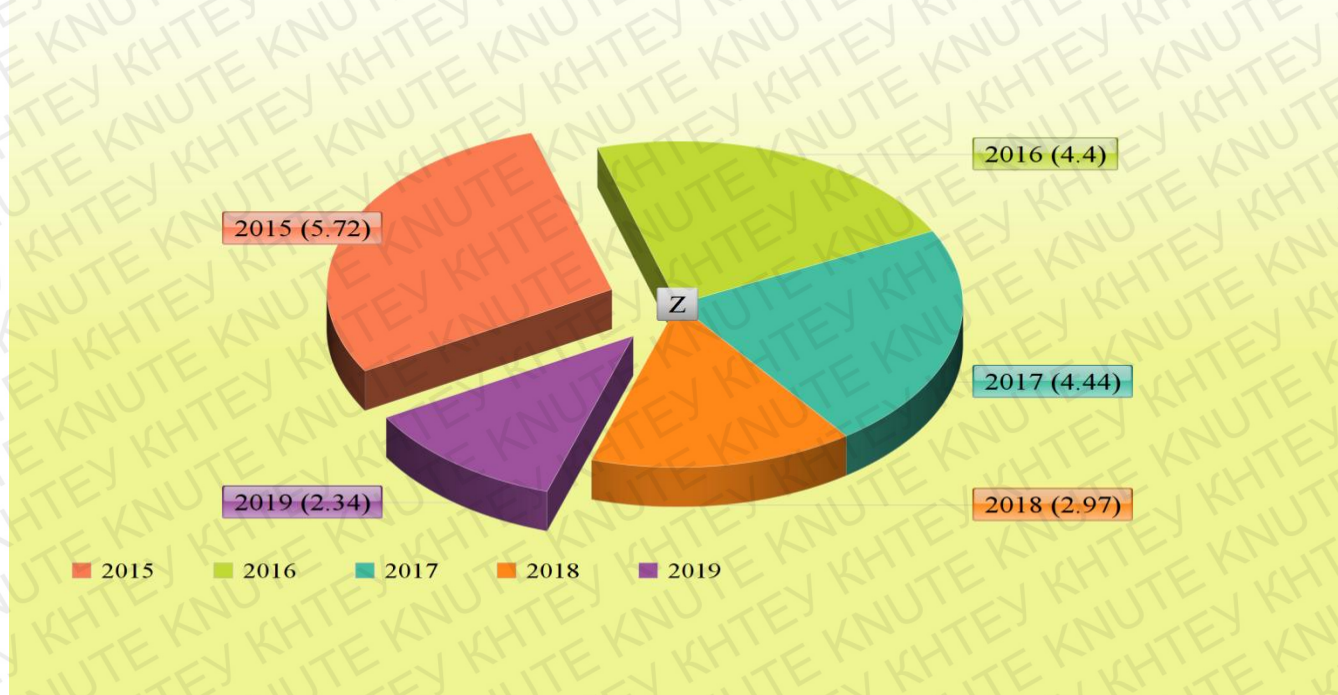
Рис. 3.1 Двофакторна модель Альтмана

*Джерело розроблено автором

Впродовж періоду з 2015 року по 2019 рік ми спостерігаємо те, що максимальне значення показник становив у 2016 році, а най найменше у 2018 році. При значенні $Z > 0$ ситуація в аналізованій компанії критична, ймовірність настання банкрутства висока [50]. Отже виходячи з того, що продовж досліджуваного періоду значення показника Z не перевищувало ульової посначки можемо сказати, що існує низька імовірність ризику Банкрутства ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод».

У світі та Україні найбільш відомими моделями оцінки імовірності банкрутства є моделі на основі дискримінантного аналізу. На основі розрахунку інтегрального показника можна зробити висновки щодо імовірності банкрутства суб'єкта господарювання. У 1983 р. Е. Альтман запропонував п'ятифакторну модель прогнозування банкрутства для підприємств, яка не котирує свої акції на біржі [21, с. 316] і яка може бути використана в Україні. Е. Альтман стверджує, що найголовнішою перевагою мультиплікативного дискримінантного аналізу є комплексність аналізу всіх факторів, а не послідовне їх вивчення [2]. Також відзначають високу точність прогнозу, простоту застосування, однозначність інтерпретування і можливість для більшості подібних моделей знайти дані для прогнозування банкрутства аналізованих компаній. Розрахунок коефіцієнтів та інтегрального показника ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Е.Альтмана за 2015–2019 рр. представлено у Додатку Г, а також нижче зображено значення показника Z впродовж аналізованого періоду на рис 3.2.

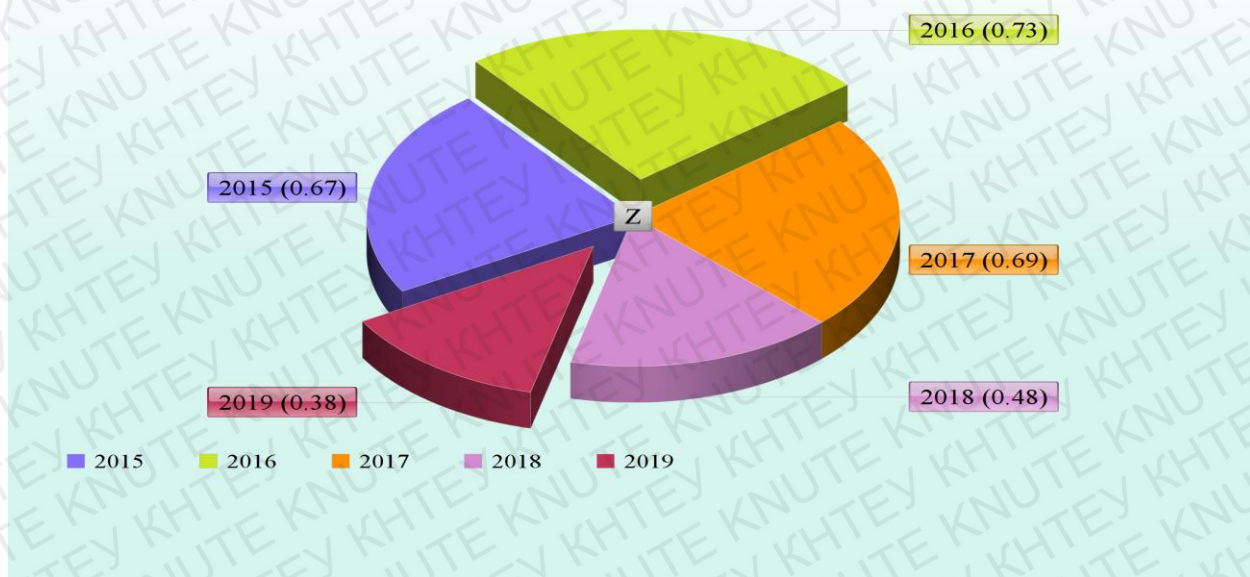
Рис 3.2 П'ятифакторна модель Альтмана

*Джерело розроблено автором

Ми спостерігаємо спад показника продовж періоду і можемо зробити висновки, що на підприємстві з 2015 по 2017 рік включно імовірність виникнення банкрутства була дуже низькою. У 2018 на ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод» існувала імовірність виникнення банкрутства, а у 2019 році цей показник знизився до рівня високої імовірності банкрутства.

Розрахунок показників розрахунку імовірності банкрутства на основі моделі Таффлера відображено у Додатку Д, а також зображено значення показника Z впродовж аналізованого періоду з 2015 року по 2019 на рис. 3.3. У загальному вигляді Таффлер ділить компанії на дві групи - ті, що зазнали невдачі й ті, що є успішними.

Рис 3.3 Модель Таффлера

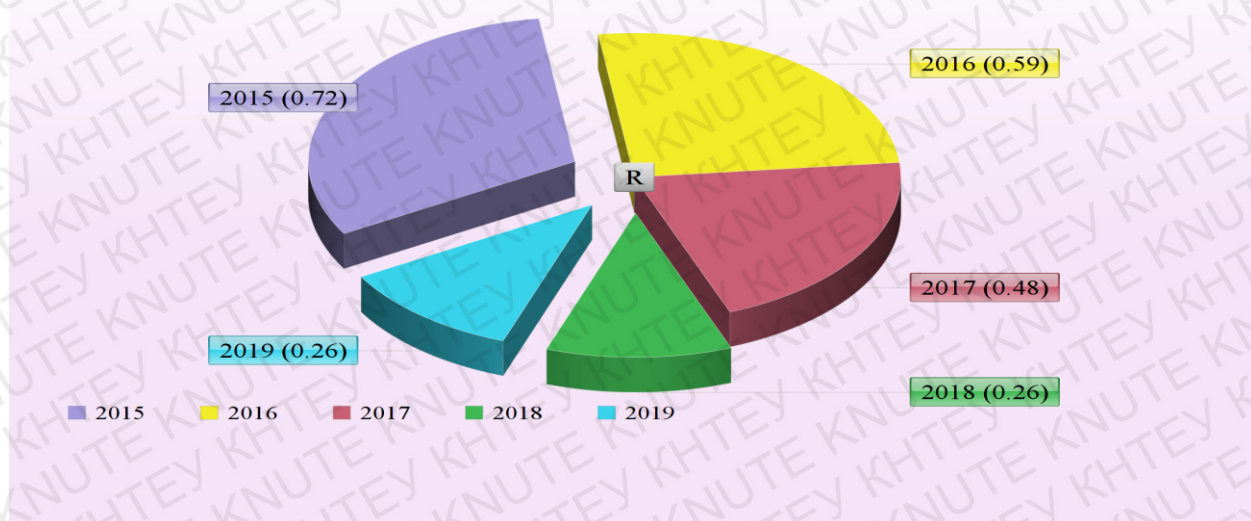
*Джерело розроблено автором

Згідно отриманих значень показника Z ми можемо зробити висновок, що впродовж періоду підприємство мало стійкий фінансовий стан і не перебувало на межі банкрутства.

Прогнозування банкрутства на основі R-моделі запропонували учені Іркутської державної економічної академії [8]. Результати оцінки ймовірності

банкрутства на основі R-моделі представлені в Додатку Е з висновками стосовно імовірності банкрутства впродовж аналізованого періоду та зображено на рис 3.4.

Рис 3.4 R-модель діагностики банкрутства

*Джерело розроблено автором

Згідно рисунку можемо зробити висновок, що ймовірність банкрутства підприємства за R-моделлю в період з 2015 по 2017 роки була мінімальною і становила до 10%. Протягом 2018 та 2019 років імовірність банкрутства зросла до середнього рівня, що в числовому значенні становила 35%-50%. В процесі аналізу ми спостерігаємо зменшення даного показника та він поки не наближається до критичного значення. На підприємству необхідно запроваджувати заходи для попередження банкрутства.

Також в процесі дослідження для діагностики ймовірності банкрутства застосовано модель Терещенка або як ще її називають універсальною дискримінантною моделлю.

Розроблена дискримінантна модель О. Терещенка має значні переваги над традиційними вітчизняними методиками. Зазначимо основні з них:

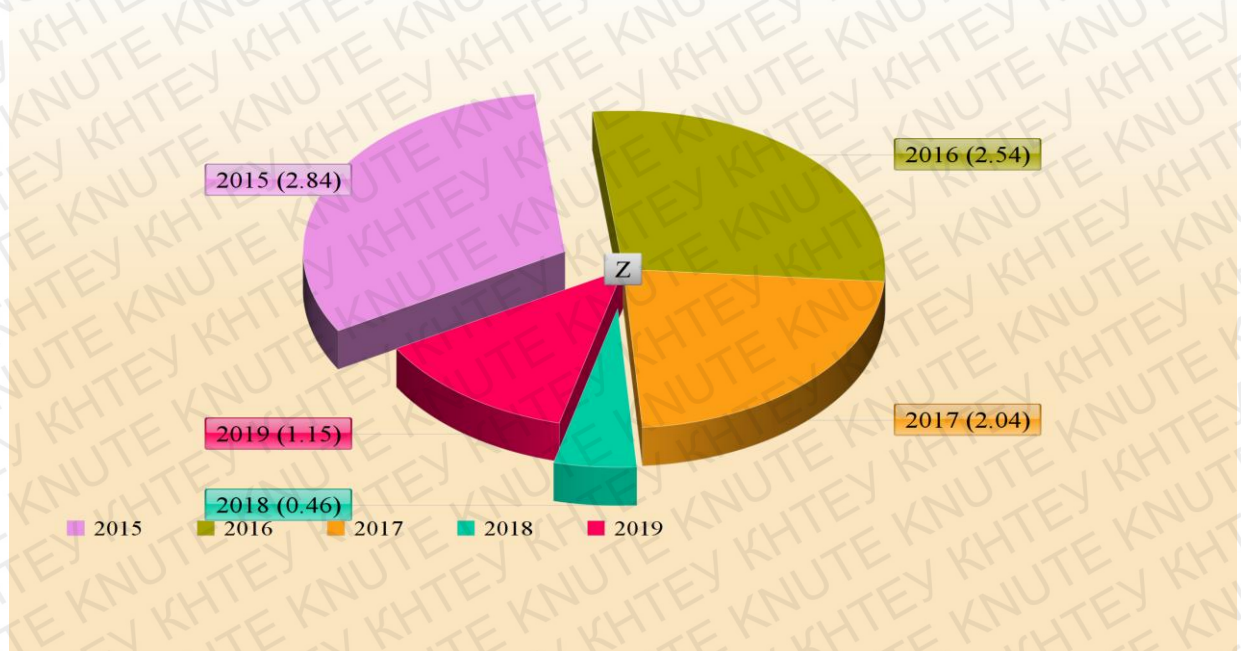
1. Зручність у застосуванні;
2. При використанні вітчизняних статистичних даних врахована сучасна міжнародна практика;

3. Вирішення проблеми критичних значень показників, за рахунок використання різноманітних модифікацій базової моделі до підприємств різних видів діяльності;
4. Врахування галузевої специфіки підприємства [29].

Проблеми методики Терещенка для українських підприємств:

1. У моделі зроблено акцент на зменшенні помилкового віднесення фінансово неспроможних підприємств до групи стійких. Така асиметричність має на меті убезпечити інвестора відмризового вкладання коштів, знижує точність прогнозу загалом;
2. Широкий інтервал невизначеності. Дані такого прогнозування є суб'єктивними і не дають підстав для практичних висновків [19].

Розглянемо застосування моделі О. Терещенка на основі даних підприємства ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод». Результати оцінки ймовірності банкрутства на основі Z-моделі представлені в Додатку Є з висновками стосовно ймовірності банкрутства впродовж аналізованого періоду та зображено на рис 3.5.

Рис 3.5 Універсальна дискримінантна модель О. Терещенка

*Джерело розроблено автором

Як бачимо, проведений аналіз підприємства за моделлю Терещенка показав, що підприємство мало стійкий фінансовий стан і йому не загрозувало банкрутство впродовж 2015-2017 років. У 2018 році згідно розрахованого показника можна було зробити висновок, що підприємству загрозувало банкрутство за умови якщо підприємство не проведе санаційні заходи. У 2019 році фінансова рівновага підприємства була порушена, але за умови якщо підприємство своєчасно здійснить антикризові заходи, то можна буде уникнути банкрутство ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод».

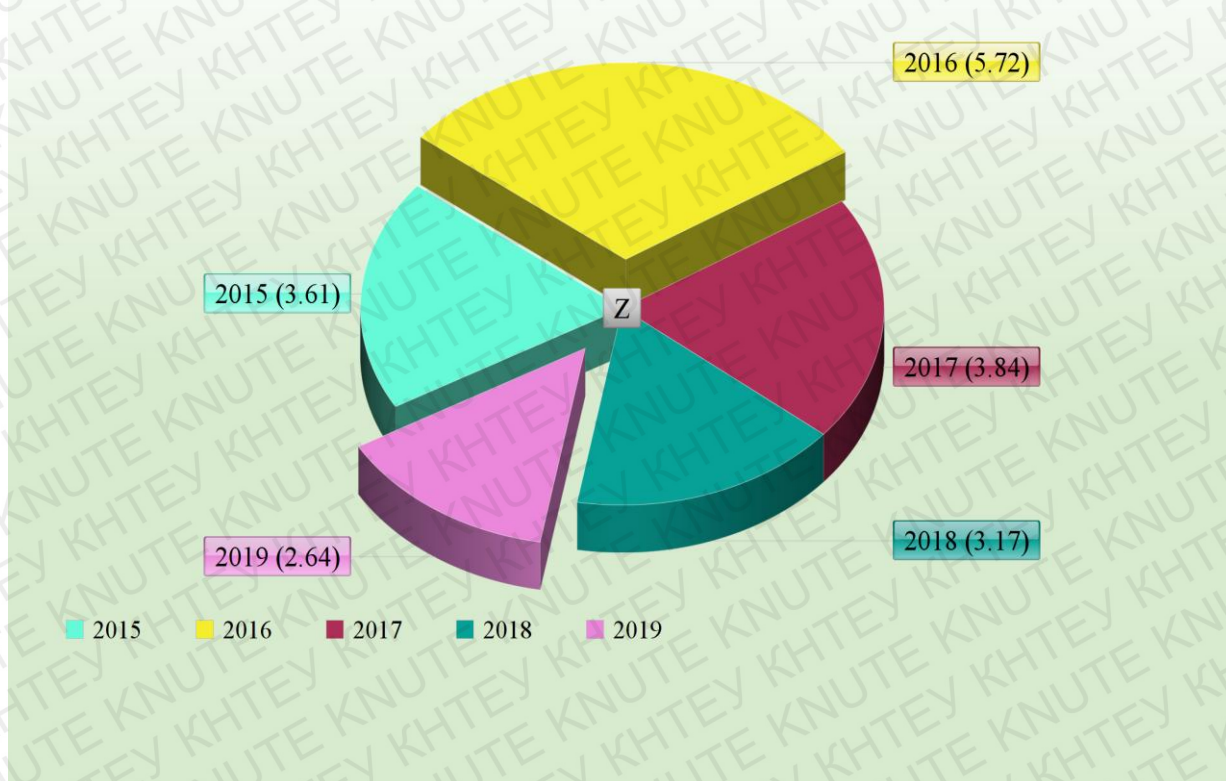
Також, варто звернути увагу на модель А.В. Матвійчука котра була розроблена для українських підприємств із урахуванням специфіки економіки перехідного періоду та функціонування економічних суб'єктів у таких умовах, а тому найбільш адекватно охарактеризує фактичний фінансово-економічний стан підприємства задля кращого розуміння діяльності. Якщо при застосуванні даної моделі для оцінки фінансового стану значення Z більше від 1,104, то це засвідчує про хороший фінансовий стан підприємства та низьку ймовірність його банкрутства. І чим вище значення Z , тим стійкішим та коректним є становище компанії. Якщо ж значення Z для підприємства виявилось зменшим від 1,104, то виникає загроза фінансової кризи та потребує швидкого реагування на проблему. З подальшим зменшенням показника Z імовірність банкрутства аналізованого підприємства збільшується [23]. Результати оцінки ймовірності банкрутства на основі Z -моделі представлені в Додатку Ж з висновками стосовно імовірності банкрутства впродовж аналізованого періоду та зображено на рис 3.6.

Суттєвим недоліком цієї моделі є те, що дана модель не враховує галузевих особливостей розвитку підприємств. Ідеться про суто теоретичний характер підходів до прогнозування банкрутства. Таким чином, чим універсальнішою є модель, тим менший її рівень точності. Практика вимагає впровадження методологічних підходів, які є не стільки універсальними і простими, скільки ефективними [44].

Модель А. Матвійчука створена в Україні, одна з найпопулярніших моделей оцінки ймовірності банкрутства для вітчизняних підприємств, порівняно з іншими

має вищу точність діагностування фінансової стійкості. Однак, дана модель виділяє всього 2 стани стійкості, що дає не досить точний аналіз ситуації.

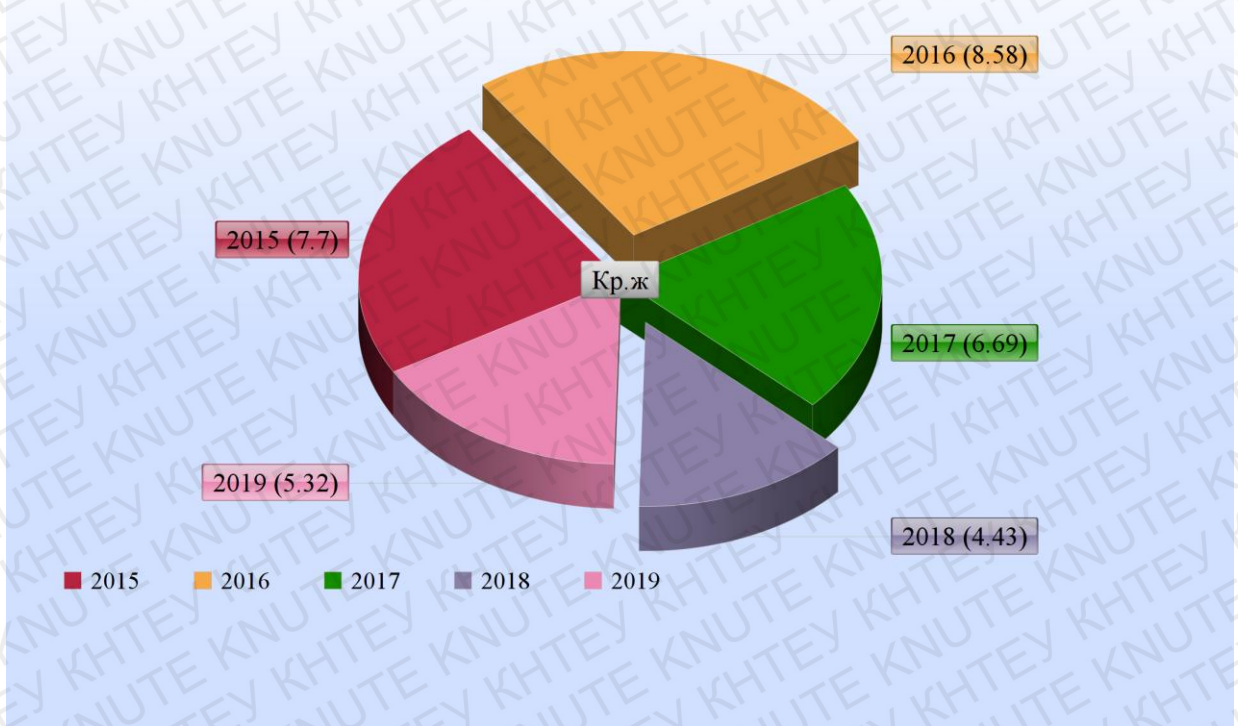

Рис 3.6 Модель діагностики банкрутства Матвійчука

*Джерело розроблено автором

Впродовж аналізованого періоду спостерігаємо позитивні значення показника Z , які значно вищі від критичного значення показника, що свідчить про стійкий фінансовий підприємства.

Для діагностики банкрутства було використано модель ще одного з відчисняних науковців Мартиненка, який створив модель для дослідження проблеми банкрутства. На підставі результатів розрахованих показників у Додатку 3, встановлюється рівень життєздатності підприємства, який служить основним індикатором встановлення ймовірності банкрутства підприємства за моделлю В.П. Мартиненко, а також зображено результати на рис. 3.7.

Рис 3.7 Модель діагностики банкрутства Мартиненка

*Джерело розроблено автором

За даними розрахованих показників моделі Мартиненка ми можемо зробити висновки, що підприємство мало високий рівень життєдіяльності впродовж 2015-2017 років. У 2018 році цей показник суттєво знизився і підприємство опустилося до середнього рівня життєдіяльності, а уже у 2019 хлібозавод покращив свої показники і тримався на високому рівні життєдіяльності підприємства.

Підсумовуючи результати вище зазначених моделей діагностики ймовірності банкрутства можемо підсумувати таке, що для підприємства, згідно розрахованих показників у 2015, 2016 та 2017 роках банкрутство не загрожувало, бо показники відображали низьку ймовірність даного явища. У 2018 році можемо спостерігати, що двох факторна модель Альтана, модель Таффлера, Матвійчука прогнозували низьку ймовірність банкрутства і фінансову стійкість ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод». Проте згідно п'ятифакторної моделі Альтмана, R-моделі, моделі Терещенка, моделі Мартиненка підприємству загрожувала

імовірність банкрутства на середньому рівні. Що стосується 2019 року, то ми бачимо що підприємству загрожувала низька імовірність банкрутства і підприємства було фінансово стійким згідно таких моделей: двохфакторної моделі Альтмана, моделі Таффлера, моделі Матвійчука, моделі Мартиненка. Згідно адаптованої п'ятифакторної моделі Альтмана хлібозаводу загрожувала висока імовірність банкрутства, а згідно R-моделі імовірність банкрутства була середньої на рівні 35-50%. Розрахувавши показники універсальної дискримінантної моделі було визначено, що фінансова рівновага підприємства порушена, але у випадку застосування антикризових заходів можна було покращити стан підприємства.

Одже, для швидкого реагування на підвищення імовірності банкрутства та погіршення фінансового стану підприємства варто спостерігати за економічними показниками там у випадку негативної тенденції цих показників застосування санаційних заходів.

3.2 Удосконалення методики фінансового аналізу ризику банкрутства та його протидії для ТОВ «Кузнецовський хлібозавод»

У своїй праці «Банкрутство: матеріально-правові та процесуальні аспекти» М. Тітов висловлює думку, що банкрутство - це припинення за судовим рішенням господарської діяльності фізичної чи юридичної особи при неспроможності задовольнити, визнані ним (або судом), вимоги кредиторів і виконати зобов'язання перед вартістю свого майна, якщо застосування засобів попередження банкрутства не дало позитивних результатів [20, с. 136].

Пандемія COVID-19 та економічна криза спричинили значне збільшення кількості безробітних на ринку праці у 2020 році [36].

Попередження кризи на підприємстві є одним з головних завдань антикризового управління. Проте в сучасних умовах нестабільності ринкового середовища та ймовірності настання нового етапу світової фінансової кризи, існує висока вірогідність, що далеко не всі підприємства зможуть протистояти кризовим явищам та подолати їх наслідки.

Експерти Українського інституту майбутнього інституту презентували дослідження, в якому розкрили основні питання сьогодення, що стосуються економіки: передумови та ознаки нової світової кризи; наслідки попередньої світової кризи для України та оцінка стану української економіки сьогодні; потенційні втрати України під час світової кризи: ВВП, бюджет, зарплати, курс гривні; рекомендації для Уряду щодо того, як Україні подолати нову кризу.

Згідно з розрахунками, можлива криза в 2020-2021 роках призведе до падіння українського експорту на 16%, зростання курсу долара до 30-35 грн/дол., падіння реального гривневого ВВП на 8-9%, зниження зарплати в доларовому еквіваленті на 20-30%, а також до звільнення півмільйона людей [43].

Згідно з Глобальним звітом про банкрутство, представленим компанією Dun&Brad street World wide Network [5], у таблиці 3.1 наведено статистику збанкрутілих підприємств в Україні за 2016–2019 рр.

Таблиця 3.1

Підприємства-банкрути в Україні за 2016–2019 рр. (помісячний розподіл)

<i>Місяць</i>	<i>Кількість</i>			
	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
Січень	161	141	63	58
Лютий	169	245	57	40
Березень	144	141	79	59
Квітень	138	107	69	71
Травень	110	90	85	87
Червень	133	101	79	60
Липень	110	131	75	69
Серпень	100	71	61	37
Вересень	113	72	60	70
Жовтень	107	79	79	103
Листопад	131	65	85	22
Грудень	148	92	57	42
<i>Загальна кількість</i>	<i>1564</i>	<i>1335</i>	<i>849</i>	<i>718</i>

*Джерело розроблено автором на основі [5]

Як видно з таблиці, найбільше підприємств в Україні збанкрутували у 2016 р., найменше – у 2019 р., тобто прослідковується тенденція до зниження цього

показника, що свідчить про поступове покращання економічного становища України та про зосередження керівництва підприємств на антикризовому управлінні з метою збереження їх платоспроможності. Найбільше підприємств збанкрутували у лютому 2017 р., найменше – у листопаді 2019 р. Проте у умовах коронавірусної кризи прогнозується збільшення збанкрутілих підприємств за результатами 2020 року. Станом на 3 квал 2020 року значна кількість підприємств збанкрутіла та до кінця року експертами прогнозується збільшення цієї кількості, тому питання удосконалення методики фінансового аналізу ризику банкрутства та розробки заходів, які покращували фінансовий стан в умовах економічної кризи. Наявність фінансової кризи детермінує специфіку систем аналізу та управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, тому що змінюється часова основа та пріоритетність критеріїв прийняття рішень щодо розробки та реалізації антикризових програм [12].

Важливо при дослідженні кількості збанкрутілих підприємств важливо зважати до якої групи підприємств вони належать задля кращого розуміння причини банкрутства та розробки ефективних антикризових заходів.

При здійсненні аналізу неплатоспроможності підприємства в пешу чергу необхідно звернути увагу на розмір боргу та тривалість прострочки боргу. Неспроможність підприємства щодо сплати обов'язкових платежів та погашення своїх кредитних зобов'язань має бути встановлена господарським судом, якому належить виключна компетенція оголосити боржника банкрутом. Нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури вважається банкрутством [10].

До неплатоспроможного боржника можуть застосовуватись такі судові процедури:

- 1) розпорядження майном боржника;
- 2) мирова угода;
- 3) санація боржника (відновлення платоспроможності);
- 4) ліквідація банкрута [28].

Санація – це система заходів, які здійснюються для фінансового оздоровлення та запобігання визнанню суб'єкта господарювання банкрутом. Вона являє собою можливість підприємства відновити свою платоспроможність. Існує можливість як для судової, так і для досудової санації. Для досудової санації характерно здійснення системи заходів щодо відновлення платоспроможності, що можуть здійснюватися засновником чи власником майном або уповноважений орган. Досудова санація дає можливість підприємству реструктуризації боргів, зміни організаційної форми діяльності, гнучке управління активами підприємства. Санація є покриттям поточних збитків та усунення причин їх виникнення, поновлення або збереження ліквідності і платоспроможності підприємства, скорочення всіх видів заборгованості, поліпшення структури оборотного капіталу та формування фондів фінансових ресурсів.

Санація здійснюється за допомогою фінансових коштів та стосується, насамперед, фінансово-економічної системи господарського суб'єкта. Це доводить потребу створення фінансово-економічного механізму санації [16, с. 440].

Основними джерелами фінансування санації можуть бути [22]:

- 1) власні кошти підприємств (самофінансування);
- 2) кошти кредиторів;
- 3) державні кошти,
- 4) кошти власників.

Планування вважається головною функцією менеджменту загалом, антикризового управління зокрема і, безперечно, однією з основних функцій санації [49]. Санаційний план є основним документом, який регламентує проведення оздоровчих заходів на підприємстві. Розробленням санаційної концепції (плану) за дорученням власників чи керівництва підприємства займаються консалтингові фірми у тісному взаємозв'язку із внутрішніми службами контролінгу (якщо вони є на підприємстві).

Економічна криза виникає унаслідок сукупності неефективного управління підприємством, неефективної збутової політики та роботи маркетингового

відділу, за рахунок порушення комунікаційних, виробничих, процесів постачання та нестачі трудових ресурсів, що обґрунтовується Серія: Економіка, управління та адміністрування 100 впливом негативних факторів, що надходять як і з зовнішнього, так і з внутрішнього середовища. А це означає, що наповнення антикризового потенціалу в такому випадку має містити фінансову, трудову, організаційно-управлінську, інформаційну, маркетингову, виробничу, логістичну та ресурсну складові [48].

Важливо при проведенні оздоровлення ТЗОВ «Кузнецовський хлібозавод» слід провести низку санаційних заходів серед яких заходи спрямовані на вдосконалення організаційної структури, підвищення якості управління підприємства та відповідальних осіб за процес виробництва продукції, скоротити непродуктивні виробничі структури підприємства.

З жовтня 2019 року по вересень 2020 року було подано лише 402 заяви про неплатоспроможність. З них лише за 180 заявами (45%) було відкрито провадження, а завершити процедуру встигли лише у 29 справах (7%). Така невисока популярність нової процедури має кілька причин [14].

Важливо також при здійсненні процедури санації здійснити низку заходів пов'язаних з технічним оснащенням хлібозаводу, модернізацією та оновленням виробничих фондів, а також зі зменшенням неефективно витраченого часу на виробництві в результаті простоїв. Особливо ї уваги потребує поліпшення якості продукції та зниження її собівартості, а також підприємству необхідно вдосконалити асортимент та запропонувати на ринку нову продукцію, яка буде приваблива для споживача. Санація також має прямий зв'язок із скороченням персоналу на підприємстві, але до цього процесу потрібно підходити обережно щоб не розвіювати в середині компанії панічні настрої.

На методи та форми проведення санації вплинули розвиток економічної теорії; еволюція ролі держави як регулятора ринкової економіки; макроекономічні зміни в країнах колишнього соціалістичного блоку та зумовлений цими змінами трансформаційний спад; нові підходи до приватизації (реприватизації) підприємств. Вивчаючи теоретичну і практичну базу санації підприємств,

ознайомлюємося з основними проблемами, що становлять предмет досліджень зарубіжних економістів у цій галузі [37].

Також при проведенні аналізу потрібно забезпечити координація та контроль за виконанням та якістю та повнотою реалізації запропонованих заходів. Менеджмент підприємств має своєчасно виявляти та використовувати нові санаційні резерви, а також приймати об'єктивні кваліфіковані рішення для подолання можливих перешкод при здійсненні оздоровчих заходів.

Основною ідеєю санації є фінансове оздоровлення підприємства, недопущення ліквідації потенційно перспективних підприємств. Тобто основною умовою проведення санації є визначення його санаційного потенціалу – санаційної спроможності, яка передбачає аналіз причин виникнення кризових ситуацій на підприємстві, можливості їх подолання та відновлення його ефективної діяльності. На сьогодні не розроблено єдиної методики економічного обґрунтування санаційної спроможності підприємства, тому можуть використовуватися різні методики визначення цього показника.

Хоча здійснення санації приносить позитивні ефекти окремим підприємствам та економіці в цілому, в Україні вона не користується великою популярністю. Причинами цього можуть бути недосконалість законодавства, механізму здійснення санації, незацікавленість підприємців у 33 відновлені діяльності кризового підприємства, оскільки банкрутство, на їхню думку, є легшим і менш збитковим шляхом.

Для достовірного діагностування банкрутства необхідно удосконалити методику відповідно до галузі з урахування найбільш чутливих показників до змін на мікро та макро рівні. Слід при діагностиці банкрутства підприємств, які здійснюють виробництво готової продукції, товарів варто звертати особливу увагу на вплив природних умов на сировинну базу

Євроінтеграційний вектор економічного розвитку України та бізнесу в зоні відкритої економіки розширює економічний та соціальний потенціал вітчизняних підприємств та вимагає формування надійного інформаційного середовища для забезпечення корпоративних інтересів своїх інвесторів (в першу чергу) та інших

користувачів інформації (зокрема). На сьогоднішній день корпоративне шахрайство є найпоширенішою формою економічної злочинності в Україні та світі, яка зачіпає близько 48% вітчизняних підприємств. Дослідження привернуло обґрунтовану увагу до негативної тенденції до зростання економічної злочинності в Україні, яка, зрештою, фокусується на тому, що вітчизняний бізнес повинен застосувати комплекс заходів для виведення частини бізнесу з «тіньової економіки». Як результат, такі заходи сприятимуть збільшенню привабливості інвестицій в бізнес України. У дослідженні систематизовано та проаналізовано прогресивний досвід розвинених країн, в першу чергу, США, у боротьбі з економічними шахрайствами. Дослідження дає всі підстави стверджувати, що цілком реально досягти відчутного зменшення економічного (фінансового) шахрайства за допомогою профілактичних заходів (що є досить швидким та ефективним). Доведено, що відсутність прагнень керівництва підприємства подолати шахрайство призводить до формування нових схем відмивання грошей, а не механізмів контролю – запобігання можливостям вчинення шахрайства [39].

Узагальнюючи вищевикладене, слід зазначити, що фінансовий контроль є невід'ємною складовою частиною ефективної реалізації фінансової та господарської діяльності суб'єктів господарювання, що покликаний забезпечити контролюючих органів достовірною інформацією щодо акумулювання та використання господарюючими суб'єктами фінансових ресурсів із метою вжиття своєчасних, адекватних і відповідних чинному законодавству заходів [13].

Висновок до розділу 3

У даному розділі здійснення діагностику імовірності банкрутства за допомогою використання моделей закордонних та вітчизняних вчених впродовж 2015-2019 років і було виявлено, що деякі з моделей прогнозували середню та високу імовірність банкрутства у 2018 та 2019 роках.

Також було запропоновано низку санаційних заходів для уникнення імовірності виникнення банкрутства підприємства та запропоновано удосконалення методів для ТзОВ «Кузнецовський хлібозавод».

ВИСНОВКИ

На межі банкрутства перебуває сьогодні багато підприємств, які не мають змоги вчасно виконувати свої зовнішні та внутрішні зобов'язання. Як бачимо, в умовах формування і становлення ринкових відносин без банкрутства не обходиться. З точки зору більшості громадян сам термін «банкрутство» асоціюється з чимось жахливим і непоправним. Психологічно процедура банкрутства і тим паче фізичної особи сприймається як чиясь персональна трагедія, остаточне припинення бізнесу і всіх надій, що з ним пов'язані [40, с.43]. Насправді ж існує нерозуміння того, що процедура банкрутства є досить ефективним інструментом для відновлення платоспроможності підприємства і в багатьох випадках дозволяє досить успішно позбутися боргів і фактично розпочати роботу з «чистого аркуша», не загубивши при цьому активи підприємства в результаті проведення кредитором виконавчого провадження проти боржника, а також досить вигідним і для кредиторів (у тому числі держави). Як показує практика розгляду справ про банкрутство, у разі ліквідації підприємства держава отримує в середньому 15-30% належних їй податків (обов'язкових платежів). Що стосується кредиторів наступних черг, то їх вимоги, як правило, задовольняються навіть у меншому обсязі. Це об'єктивно пов'язане з відсутністю ринкового попиту на «старе» обладнання і виробничі активи, а отже, з незначними грошовими надходженнями результаті реалізації ліквідаційної маси на відкритому ринку [39, с.42]. Сьогодні уже очевидно, що головною причиною неефективної діяльності підприємств, як правило, виступає їх невласлива, неадаптована поведінка в новому ринковому оточенні, яка в свою чергу зумовлена хибною управлінською політикою, невірною оцінкою керівництвом ринкової позиції підприємства, невірно визначеними пріоритетами та цілями, використанням затратних управлінсько-організаційних методів і технологій. Тому можна стверджувати, що в умовах ринкового середовища банкрутство підприємств є нічим іншим, як платою за свободу вибору системою менеджменту підприємства стратегій і тактики його поведінки на ринку, розплатою за управлінські помилки у стратегічному плануванні, хибні цілі і прийняті для їх

досягнення рішення, наслідком його повинно бути невідворотне включення механізму фінансового банкрутства – розорення боржника кредиторами. Таким чином, оздоровлення підприємств слід розпочати з радикального і примусового оздоровлення структур управління цими підприємствами, а досить різноманітні можливості надаються існуючим сьогодні в Україні Законом «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [34, с.201].

В сучасних умовах, пріоритетом для менеджменту є діагностика і контроль, що дозволяють виявляти ознаки кризових тенденцій на ранніх етапах розвитку і впроваджувати відповідні антикризові заходи для їх нейтралізації. Система антикризового управління підприємствами складається з взаємопов'язаних елементів, взаємодія яких сприятиме своєчасній діагностиці кризового стану, мобілізації зусиль, спрямованих на позитивні зміни у діяльності промислових підприємств. Основним інструментом системи антикризового управління промисловим підприємством є організаційно-економічний механізм управління, розробка і впровадження якого має стимулювати економічний розвиток за допомогою цілісного та ефективного використання економічного потенціалу підприємства, забезпечувати своєчасність, адекватність передбачення можливих відхилень від плану і цільової установки підприємства, як певної мікроекономічної системи.

У роботі було здійснено розкриття теоретичних основ фінансового аналізу банкрутства суб'єкта господарювання що спрягло кращому розумінню доного питання та його проблематики у сучасних умовах. А також здійснено організаційно-економічну характеристику підприємства та основних фінансових показників, що спрягло розумінню діяльності підприємства та основних проблем, які можуть стати рушійними факторами для процесу банкрутства даного підприємства.

Стратегічні заходи виходу промислових підприємств з кризи ґрунтуються на результатах діагностики стану підприємства в частині аналізу та оцінки його економічного потенціалу, виробничих програм, фінансового стану та включають розроблення концепції оздоровлення підприємств за напрямками: маркетинг,

управління фінансами, управління майновим комплексом, персоналом та інвестиціями [49].

Результати проведеного дослідження дозволили зробити наступні висновки:

1. Банкрутство є необхідним інститутом сучасної економічної системи і виконує важливі функції як на макро- так і на мікрорівнях.

2. При визначенні ймовірності банкрутства підприємства необхідно проводити аналіз не лише внутрішнього стану компанії, а й зовнішнього середовища функціонування. Доцільним є подальша розробка методу аналізу грошових потоків з метою використання його як основного в антикризовому менеджменті вітчизняних підприємств.

3. Антикризова діяльність підприємства повинна носити постійний, комплексний характер і бути однією з основних функцій кожного підрозділу та служби суб'єкта господарювання.

4. Для ефективності такої діяльності на підприємстві необхідно створити систему стратегічного та оперативного контролінгу, головною метою якої має бути постачання керівництва достовірною, своєчасною і точною інформацією щодо зовнішніх і внутрішніх умов функціонування підприємства, пошуку можливостей і загроз діяльності, виявлення слабких сторін та вузьких місць компанії.

5. Вихід підприємства з кризової ситуації передбачає розробку ефективної програми антикризових заходів. Програми антикризових дій мають сполучати заходи як стратегічного так і оперативного характеру. Одним з першочергових оперативних заходів є санація балансу підприємства.

Зрозуміло, неодмінною умовою оздоровлення вітчизняної фінансової системи є антикризове управління та санація суб'єктів господарської діяльності. Лише в такому разі можна буде відновити платоспроможність і прибутковість основної маси платників податків, а отже, оздоровити державну фінансову систему. Водночас оздоровлення економіки значною мірою залежить від своєчасної та якомога безболісної ліквідації неефективних виробничих структур,

які не лише не поповнюють бюджету держави, а й потребують її постійної фінансової підтримки.

У результаті проведених досліджень було запропоновано удосконалення фінансового аналізу ризику банкрутства та його протидії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Altman E.I. Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. The Journal of Finance. 1968, pp. 589-609.
2. Altman E.I. Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy//The journal of Finance. 1968. P. 591.
3. Beaver William H. Financial Ratios as Predictors of Failure, Empirical Research in Accounting [Електронний ресурс]. – <https://www.jstor.org/stable/2490171?seq=1>
4. Euler Hermes Global Insolvency Index: Insolvencies to rise in 4 out of 5 countries in 2020 dd. 09.062020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.allianz.com/en/press/news/studies/200109_Allianz-Euler-Hermes-global-insolvencies-report-2020.html
5. Global bank ruptcy report Dun & Bradstreet World wide Network. URL: <https://www.bisnode.dk/globalassets/danmark/dokumenter/global-bankruptcyreport-2019.pdf>
6. Karina Nazarova, Viktoriia Mysiuk, Volodimir Gordopolov, Viktor Koval, Irena Danilevičienė Preventional audit: implementation of SOX control to prevent fraud 2020 [Електронний ресурс]. – <https://journals.vgtu.lt/index.php/BTP/article/view/11647>
7. Авдющенко А.С. Обґрунтування можливості використання агрегованого показника для оцінки економічного стану підприємства / А.С. Авдющенко // Науковий вісник НГУ №5. – 2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу до журналу.: <http://www.nbuiv.gov.ua/>.
8. Аналіз неспроможності підприємства. Чотирьохфакторна R-модель Іркутської державної економічної академії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bankrotstvo.do.am/news/chetyrekhfaktornaja_model/2011-04-24-30
9. Б. М. Литвин, М. В. Стельмах ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ 2008 р. с 270 [Електронний ресурс] – Режим доступу:

10. Господарський Кодекс України 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
11. Грамотенко Т. А. Банкрутство підприємств: економічні аспекти. - М.: ПРИОР, 1998. – 176с
12. Данилюк М. Управління фінансовою санацією підприємства /М. Данилюк, В. Савич, В. Орловата інші. – К.: ЦУЛ, 2006. -316 с.
13. Даценко Ганна Особливості організації фінансового контролю у забезпеченні ефективного функціонування суб'єктів господарювання від 2019 року [Електронний ресурс]. –
14. Економічна правда Банкрутство не для всіх: перші підсумки нової процедури від 21.10.2020 року [Електронний ресурс]. – <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/10/21/666417/>
15. Зайцев Н. Л. Экономика промышленного предприятия: Учебник/Н. Л. Зайцев. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 358 с., с.245
16. Карпунь І.Н. Антикризові заходи на підприємстві: управління, стратегія, цілі та завдання: монографія / І.Н. Карпунь. – Львів: Магнолія-2006, 2008. – 440 с.
17. Кобець С.П., Власенко Н.С. Підхід до систематизації методів діагностики ймовірності настання банкрутства підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/47.pdf
18. Кодекс України з процедур банкрутства 2597-VIII редакція від 17/10/2020. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19/conv#n5>
19. Лазоренко В. В. МЕТОДИ ОЦІНКИ БАНКРУТСТВА В АНАЛІЗІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2018/1_06_uk/13.pdf
20. Лігоненко Л. О. Методологія діагностики банкрутства підприємства і напрямки їх вдосконалення / Л. О. Лігоненко // Фінанси України. - 2008. - №8. - С. 136-139.

21. Любушин Н. П. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности / Н. П. Любушин. – 2-е изд. перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 448 с.
22. Малюська Д. Процедура банкрутства в сучасних реаліях України / Інтернет-видання «Економічна правда» [Електронний ресурс] / Д. Малюська. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/rus/publications/2016/03/1/583495/>.
23. Матвійчук А. В. Діагностика банкрутства підприємств [Текст] / А. В. Матвійчук // Економіка України. – 2007. – № 4. – С. 20-28.
24. Матвійчук А. В. НЕЧІТКІ, НЕЙРОМЕРЕЖЕВІ ТА ДИСКРИМІНАНТНІ МОДЕЛІ ДІАГНОСТУВАННЯ МОЖЛИВОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nfnte.com/assets/journal/2/Matviychuk.pdf>
25. Методика проведення поглибленого аналізу фінансовогосподарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. Затверджено наказом Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 21 березня 1997 року № 37
26. Методика розрахунку відносних показників фінансової стійкості підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://pidru4niki.com/87185/finansii/metodika_rozrahunku_vidnosnih_pokazniki_v_finansovoyi_stiykosti_pidpriyemstva
27. Міняйло В. П. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю суб'єкта господарювання 2020 [Електронний ресурс]. – <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/19d43649686d79372c2facc109ebe225.pdf>
28. Наказ Міністерства економіки України № 10 від 17.01.2001р. “Про методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства // Податки та бухгалтерський облік. – 2001. - №14. - с. 11-12

- 29.О. С Хринюк, В. А. Бова МОДЕЛІ РОЗРАХУНКУ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ЯК МЕТОД ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/46.pdf
- 30.Партин Г. О., Фаріон С. Я. Економічна сутність майнового потенціалу підприємства // Бізнес Інформ. – 2013. – №6. – С. 296–301.
- 31.Пиріг С.О., к.е.н., Олександренко І.В.АВТОМАТИЗАЦІЯ ДІАГНОСТИКИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА стаття 2015 р
- 32.Повстенюк Н.Г МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ 2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: [file:///D:/Downloads/econrig_2015_1_6%20\(7\).pdf](file:///D:/Downloads/econrig_2015_1_6%20(7).pdf)
- 33.Подольська_Яриш_Фінансовий аналіз_2007 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://studfile.net/preview/7279055/page:19/>
- 34.Приходько Н. П. Сутність антикризового управління на підприємстві / Н. П. Приходько [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2467>
- 35.Причини банкрутства та механізми його запобігання на підприємстві. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2008/Economics/30678.doc.htm
- 36.ПРОГРАМА СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ COVID-19: «ЕКОНОМІЧНЕ ВІДНОВЛЕННЯ» 2020 [Електронний ресурс]. – <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/Prezentacii/Programa%20Ekonomichne%20stymyluvannia/progr-covid19-analytics.pdf>
- 37.Санація підприємств, економічна сутність, класична модель-/ Економіка підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/22303/
- 38.Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2009. 412 с.

- 39.Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: [Навч. посібник]/О.О. Терещенко//. - К.: КНЕУ. - 2000. - с. 412.
- 40.Тинний І.В. Становлення інституту банкрутства підприємств в Україні / І.В. Тинний// Фінанси України. - 2015. - №8. - с. 43.
- 41.УКРІНФОРМ (мультимедійна платформа іномовлення України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2910737-u-centralnij-usticii-vidkrili-spravi-pro-bankrutstvo-sodo-720-pidpriemstv.html>
- 42.УКРІНФОРМ (мультимедійна платформа іномовлення України) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2802946-v-ukraini-zapracuvav-kodeks-iz-procedur-bankrutstva.html>
- 43.УКРІНФОРМ Про можливості виникнення світової економічної кризи та її вплив на Україну від 2019 року [Електронний ресурс]. – <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2820101-pro-mozlivosti-viniknenna-svitovoi-ekonomichnoi-krizi-ta-ii-vpliv-na-ukrainu-presentacia-doslidzenna.html>
- 44.Універсальна дискримінантна модель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
- 45.Фактори банкрутства.[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5376013/page:22/>
- 46.Фінансовий аналіз: Навч.посіб / Г.В. Митрофанов, Г.О. Кравченко, Н.С. Барабаш та ін.; За ред. проф. Г.В. Митрофанова. – К.: КНТЕУ, 2002. – 301 с
- 47.Чернова М.В. Сравнительный анализ зарубежных процедур корпоративного банкрутства//Финансы и кредит. - 2008. - №46. - С. 62-67
- 48.Шатайло О.А Особливості використання антикризового потенціалу в антикризовому управлінні на підприємстві [Електронний ресурс]. – <http://ven.ztu.edu.ua/article/download/175239/175439>
- 49.Якименко-Терещенко Н.В., Палієнко О.І АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ травень 2018 року [Електронний ресурс]. – <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/5.1/18.pdf>

50. Янковець Т. М. ПОРІВНЯННЯ СУЧАСНИХ МОДЕЛЕЙ ДІАГНОСТИКИ
ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА: ЗАКОРДОННИЙ ТА
ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД [Електронний ресурс] – Режим доступу:

ДОДАТКИ

Додаток А

№	Найменування показника	Фактичне значення					Кри- терій, %	Відхилення		
		2015 р, %	2016 р, %	2017 р, %	2018 р, %	2019 р, %		абсо- лютн е	від- носне	від крите- рію
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Коефіцієнт автономії (К авт)	51,01	64,43	71,47	62,29	64,67	60	2,38	3,81	4,67
2	Коефіцієнт мультиплікації власного капіталу (К мульт)	196,03	155,20	139,92	160,53	154,64	150	-5,90	-3,67	4,64
3	Коефіцієнт фінансової стійкості (К фс)	104,13	181,16	250,49	165,20	183,02	150	17,83	10,79	33,02
4	Коефіцієнт фінансового лівериджу (К фл)	44,91	20,11	0,00	7,79	13,18	-	5,40	69,32	-
5	Коефіцієнт загальної заборгованості (Кзз)	48,99	35,57	28,53	37,71	35,33	35	-2,38	-6,30	0,33
6	Коефіцієнт довгострокового залучення позикового капіталу (К дз)	30,99	16,74	0,00	7,22	11,65	-	4,42	61,25	-
7	Коефіцієнт маневрування (Кман)	40,55	67,70	55,39	5,60	20,64	55	15,04	268,51	-34,36

Продовження додатку А

8	Коефіцієнт долі власного капіталу в оборотних активах (К вок)	20,69	43,62	39,59	8,47	27,42	45	18,95	223,76	-17,58
9	Коефіцієнт структури позикового капіталу (Кспк)	46,77	36,43	0,00	12,86	24,13	-	11,27	87,60	-
10	Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу (К спвк)	96,03	55,20	28,53	60,53	54,64	55	-5,90	-9,74	-0,36
11	Коефіцієнт структури довгострокових вкладень (К сдз)	75,54	62,24	0,00	8,25	16,61	-	8,36	101,41	-
12	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів (К рв)	26,51	20,51	23,08	53,82	47,94	20	-5,88	-10,93	27,94
13	Коефіцієнт накопиченої амортизації (К на)	62,89	77,47	71,02	44,63	48,07	40	3,45	7,73	8,07

Динаміка і темпи зміни показників

Показник	Попередній період	Звітний період (2019)	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн	відносне, %
Сума прибутку	12169	13945	1776	114,59
Обсяг реалізації	37960	41759	3799	110,01
Вартість активів	39501	46914	7413	118,77

Додаток Г

<i>фактори</i>	<i>роки</i>				
	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
K1	0,21	0,44	0,40	0,03	0,13
K2	0,27	0,36	0,39	0,26	0,24
K3	0,00	0,14	0,12	0,01	0,05
K4	6,76	2,53	3,52	2,28	2,33
K5	2,53	2,29	1,98	1,75	0,89
Z	5,72	4,40	4,44	2,97	2,34
<i>вірогідність банкрутства</i>	<i>Дуже низька імовірність</i>	<i>Дуже низька імовірність</i>	<i>Дуже низька імовірність</i>	<i>існує імовірність</i>	<i>висока імовірність</i>

<i>фактори</i>	<i>роки</i>				
	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
X1	1,16	1,14	0,56	-0,05	0,37
X2	1,42	2,23	2,39	1,09	1,38
X3	0,26	0,23	0,29	0,33	0,27
X4	2,53	2,29	1,98	1,75	0,89
Z	0,67	0,73	0,69	0,48	0,38
вірогідність банкрутсва	фінансовий стан стійкий	фінансовий стан стійкий	фінансовий стан стійкий	фінансовий стан стійкий	фінансовий стан стійкий

<i>фактори</i>	<i>роки</i>				
	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
K1	0,70	0,79	0,68	0,41	0,49
K2	0,39	0,22	0,17	0,01	0,08
K3	2,53	2,29	1,98	1,76	0,89
K4	-0,12	-0,09	-0,09	-0,01	-0,09
R	0,72	0,59	0,48	0,26	0,26
Мінімальна імовірність вірогідність банкрутства	Мінімальна імовірність банкрутства до 10%	Мінімальна імовірність банкрутства до 10%	Мінімальна імовірність банкрутства до 10%	Середня імовірність банкрутства 35%-50%	Середня імовірність банкрутства 35%-50%

фактори	роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
X1	0,00	0,23	-0,03	-0,05	-0,04
X2	2,04	2,81	3,50	2,65	2,83
X3	0,20	0,14	0,12	0,01	0,05
X4	0,08	0,06	0,06	0,01	0,06
X5	0,07	0,07	0,12	0,09	0,14
X6	2,53	2,29	1,98	1,75	0,89
Z	2,84	2,54	2,04	0,46	1,15
вірогідність банкрутства	Підприємство вважається фінансово стійким і йому не загрожує банкрутство	Підприємство вважається фінансово стійким і йому не загрожує банкрутство	Підприємство вважається фінансово стійким і йому не загрожує банкрутство	Підприємство загрожує банкрутством, якщо воно не здійснить санаційних заходів	Фінансова рівновага підприємства порушена, але за умови своєчасного здійснення антикризових заходів банкрутство йому не загрожує

<i>фактори</i>	<i>роки</i>				
	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
X1	2,30	3,80	2,14	0,70	0,95
X2	9,69	10,12	6,92	5,32	3,32
X3	4,95	3,55	2,76	2,80	1,38
X4	0,40	0,44	0,51	0,57	1,12
X5	0,63	0,77	0,58	0,20	0,45
X6	0,49	0,36	0,29	0,38	0,35
X7	1,04	3,90	2,57	2,29	2,40
Z	3,61	5,72	3,84	3,17	2,64
вірогідність банкрутства	фінансовий стан стійкий	фінансовий стан стійкий	фінансовий стан стійкий	фінансовий стан стійкий	фінансовий стан стійкий

фактори	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Кп.л.	2,67	3,50	2,39	1,25	1,82
Ка.л	0,22	0,58	0,30	0,11	0,07
Км.в.к.	0,85	0,88	0,55	0,13	0,34
Км.в.пр.	0,48	0,38	0,49	0,74	0,64
Кр.пр	0,32	0,11	0,30	0,31	0,32
Кр.ж	7,70	8,58	6,69	4,43	5,32
Рівень вірогідності банкрутства	Рівень життєздатності підприємства високий	Рівень життєздатності підприємства високий	Рівень життєздатності підприємства високий	Середній рівень життєздатності	Рівень життєздатності підприємства високий

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансового аналізу і аудиту

**РЕФЕРАТ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

на тему:

Організація та методика фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта
господарювання та превентивного контролю

Студентки 2-м курсу, 12
групи,
071 «Облік і оподаткування»
«Фінансовий контроль та
аудит»

_____ *підпис
студента*

Басюк Марії
Володимирівни

Науковий керівник
к.е.н., доцент

_____ *підпис
керівника*

Міняйло Вікторія
Петрівна

Київ 2020

Реферат випускної кваліфікаційної роботи на тему: «Організація та методика фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання та превентивного контролю» за матеріалами ТОВ «Кузнецовський хлібозавод».

Метою випускної кваліфікаційної роботи є розкриття організації та методики фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання та превентивного контролю.

Зміст роботи включає в себе вступ, три розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел і додатки.

У першому розділі «Теоретичні основи аналізу банкрутства суб'єкта господарювання» досліджено економічну сутність банкрутства, фактори та причини його виникнення, а також узагальнено методи оцінки ризику банкрутства.

Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Кузнецовський хлібозавод» та організація фінансового аналізу ризику банкрутства ТОВ «Кузнецовський хлібозавод» висвітлюється у другому розділі «Організація фінансового аналізу ризику банкрутства».

Третій розділ «Методика фінансового аналізу ризику банкрутства ТОВ «Кузнецовський хлібозавод» та заходи превентивного контролю» присвячено методиці фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання та її удосконаленню.

Пропозиції щодо рекомендації щодо удосконалення методики фінансового аналізу ризику банкрутства суб'єкта господарювання та оцінка можливостей його протидії

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на на 50 сторінках друкованого тексту; робота містить 4 таблиці, 14 рисунків, 24 додатки. Список використаних джерел налічує 50 найменувань.

АНОТАЦІЯ

БАСЮК М.В.,

У дипломній роботі розкрито аналіз ймовірності банкрутства для підприємств в сучасних умовах економіки. Показані методика прогнозування ймовірності банкрутства для підприємств. Розкрито вплив COVID 19, як рушійної сили на шляху до банкрутства підприємств світової економіки.

Проведено комплексний аналіз фінансового стану ТОВ «Кузнецовський хлібозавод». Визначений тип фінансової стійкості, розраховано динаміку показників ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ділової активності.

Були запропоновані фінансово-економічні заходи щодо покращення фінансового стану підприємства та розроблені рекомендації щодо запобігання фінансової кризи на підприємстві і протидії банкрутства.

Ключові слова: банкрутство, ймовірність банкрутства, платоспроможність, криза, COVID 19, протидія банкрутству.

The article reveals the analysis of the probability of bankruptcy for enterprises in modern economic conditions. Methods of predicting the probability of bankruptcy for enterprises. The influence of COVID 19 as a driving force on the way to bankruptcy of enterprises of the world economy is revealed.

A comprehensive analysis of the financial condition of LLC Kuznetsovsky Bakery was conducted. The type of financial stability is determined, the dynamics of indicators is calculated liquidity, solvency, profitability and business activity.

Financial and economic measures for improvement were proposed financial condition of the enterprise and developed recommendations for prevention financial crisis at the enterprise and counteraction to bankruptcy

Key words: bankruptcy, probability of bankruptcy, solvency, crisis, COVID 19, counteraction to bankruptcy.